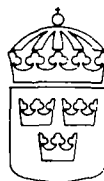

Försvarsutskottets betänkande

1988/89:FöU12

Planering och anslag för totalförsvarets civila del,
m.m.

1988/89
FöU12

I betänkandet behandlas förslag som regeringen – efter föredragning av försvarsministern, statsrådet Roine Carlsson – har förelagt riksdagen i proposition 1988/89:100, bilaga 6, i det följande benämnd budgetpropositionen.

I betänkandet behandlas dessutom 96 motionsyrkanden från 47 inlämnade motioner. I en bilaga finns en översikt över motionernas behandling.

Sammanfattning

I ett inledande avsnitt behandlar utskottet *säkerhetspolitiken* och föreslår att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört därom i budgetpropositionen.

I övrigt gäller betänkandet i huvudsak frågor rörande planering och anslag för *totalförsvarets civila del*.

Beträffande den *framtida utvecklingen* av det civila totalförsvaret och däri ingående funktioner anser utskottet att vad försvarsministern anför i budgetpropositionen kan lämnas utan erinran av riksdagen.

Utskottets majoritet föreslår att *planeringsramen* för den civila delen av totalförsvaret för nästa budgetår enligt regeringens förslag fastställs till 1 779,3 milj. kr.

Beträffande nämnda anslagsram föreslår ett enigt utskott en viss omfördelning av medlen inom ramen. Den föreslagna omfördelningen berör anslagen G 1. Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader (+1 milj. kr.) och J 1. Drift av beredskapslager (-4 milj. kr.), båda inom fjärde huvudtiteln samt det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget B 8. Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer (+3 milj. kr.)

I fråga om av utskottet behandlade *anslag* – alla inom fjärde huvudtiteln – föreslås ingen ändring i förhållande till regeringens förslag utom såvitt följer av den föreslagna omfördelningen inom nämnda planeringsram för totalförsvarets civila del för nästa budgetår. Det av omfördelningen berörda anslaget under tionde huvudtiteln behandlas av arbetsmarknadsutskottet.

Ett flertal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1989 om utländsk lastbilstrafik i Sverige, ubåtskränkning och transporter av farligt gods, m.m. behandlas också i betänkandet. Inget av dessa yrkanden föreslås bifallas av riksdagen.

21 reservationer och tre särskilda yttranden har lämnats till detta betänkande.

Regeringen har i budgetpropositionen

1. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om säkerhetspolitiken,

2. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del,

3. föreslagit riksdagen att fastställa planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92 i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

4. föreslagit riksdagen att fastställa att anslagen på statsbudgeten inom planeringsramen för totalförsvarets civila del för budgetåret 1989/90 förs upp med sammanlagt 1 779,3 milj. kr. i beräknat genomförandeprişläge 1989/90.,

5. föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att för budgetåret 1989/90 justera lämnade bemyndiganden med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex,

6. föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att medge att det med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex justerade anslagsbeloppet för budgetåret 1988/89, inkl. medel som överförts från budgetåret 1987/88, under anslaget H 3. Skyddsrum minskat med det faktiska utfallet för budgetåret förs över till anslaget Skyddsrum m.m. budgetåret 1989/90,

7. föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att under budgetåret 1989/90 medge överskridande av anslagen inom den ekonomiska ramen för totalförsvarets civila del samt av lämnade bemyndiganden om det behövs av beredskapsskäl,

8. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet i övrigt har anfört om ekonomiska resurser för totalförsvarets civila del,

9. föreslagit riksdagen att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Civil ledning och samordning,

10. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst,

11. föreslagit riksdagen att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Psykologiskt försvar,

12. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Hälso- och sjukvård m.m.,

13. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Telekommunikationer,

14. föreslagit riksdagen att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Transporter,

15. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Livsmedelsförsörjning m.m.,

16. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Energiförsörjning.

17. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen Försörjning med industrivaror,

18. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom Övriga viktiga samhällsfunktioner,

19. föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer som föredragande statsrådet har angett för ansvaret under kriser och i krig för funktionen Civil ledning och samordning, Kyrklig beredskap och Försörjning med industrivaror,

20. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om beredskap inom ADB-området.

Regeringen har vidare i budgetpropositionen föreslagit

21. att riksdagen till Försvarsdepartementet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 39 010 000 kr.,

22. att riksdagen till Utredningar m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 3 000 000 kr.,

23. att riksdagen till Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 49 500 000 kr.,

24. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att beställningar av teleanordningar för den civila försvarsberedskapen i länen får läggas ut inom en kostnadsram av 9 600 000 kr.,

25. att riksdagen till Civil ledning och samordning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 70 000 000 kr.,

26. att riksdagen till Civilbefälhavarna för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 26 000 000 kr.,

27. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att beställningar av signalskyddsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 9 300 000 kr.,

28. att riksdagen till Signalskydd för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 6 000 000 kr.,

29. att riksdagen till Vissa teleanordningar för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 14 000 000 kr.,

30. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att materiel beställs inom en kostnadsram av 142 200 000 kr.,

31. att riksdagen till Befolkningsskydd och räddningstjänst för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 610 900 000 kr.,

32. att riksdagen till Anläggningar för fredsorganisationen för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 21 400 000 kr.,

33. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att ersättning utgår för produktion av anläggningar för civilförsvarets krigsorganisation inom en kostnadsram på 64 400 000 kr.,

34. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att ersättning utgår för anskaffning av skyddsrum för befolkningen inom en kostnadsram på 534 400 000 kr.,

35. att riksdagen till Skyddsrum m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 525 370 000 kr.,

36. att riksdagen till Identitetsbrickor för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 025 000 kr.,

37. att riksdagen till Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 000 kr.,

38. att riksdagen till Styrelsen för psykologiskt försvar för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 8 760 000 kr.,

39. att riksdagen till Drift av beredskapslager för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 231 733 000 kr.,

40. att riksdagen bemyndigar regeringen att inom en kostnadsram av 60 000 000 kr. medge avtal om nya beredskapslån som medför utbetalningar under senare budgetår,

41. att riksdagen bemyndigar regeringen att sätta ned verkskapitalet med 62 760 000 kr. för under budgetåret 1987/88 uppkomna lagringsförluster,

42. att riksdagen till Beredskapslagring och industriella åtgärder för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 101 370 000 kr.,

43. att riksdagen till Täckande av förluster till följd av statliga beredskapsgarantier m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

44. att riksdagen till Försvarets forskningsanstalt: Intäktsfinansierad uppdragsverksamhet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

45. att riksdagen till Flygtekniska försöksanstalten för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 10 240 000 kr.,

46. att riksdagen till Beredskapsstyrka för FN-tjänst för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 34 285 000 kr.,

47. att riksdagen till FN-styrkors verksamhet utomlands för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 230 475 000 kr.,

48. att riksdagen till Övervakningskontingenten i Korea för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 965 000 kr.,

49. att riksdagen till Anläggningar m.m. för vissa militära ändamål för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 6 720 000 kr.,

50. att riksdagen till Vissa nämnder m.m. inom försvarsdepartementets område för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 11 770 000 kr.,

51. att riksdagen till Flygtekniska försöksanstalten: Intäktsfinansierad uppdragsverksamhet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Motionerna

1988/89:Fö201 av Jerry Martinger (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om åtgärder för att begränsa utländska långtradares användning av svenska vägar i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Fö202 av Ulla Tillander och Jan Hyttring (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående åtgärder för förbättrad kontroll gentemot de s.k. TIR-lastbilarna.

1988/89:Fö203 av Olof Johansson m.fl. (c) såvitt gäller yrkandena

2. att riksdagen hos regeringen begär förstärkta åtgärder mot främmande underrättelseverksamhet i enlighet med motionen.

8. att riksdagen anslår 197,37 milj. kr., 96 milj. kr. utöver regeringens förslag, till beredskapslagring och industriella åtgärder.

9. att riksdagen anslår 227 milj. kr. till drift av beredskapslager, en minskning med 4 milj. kr..

10. att riksdagen anslår 3 milj. kr. utöver regeringens förslag till frivilligorganisationerna.

11. att riksdagen anslår 50,5 milj. kr., 1 milj. kr. utöver regeringens förslag, till datasäkerhet och extern information i enlighet med motionen.

1988/89:Fö204 av Arne Andersson i Ljung m.fl. (m) såvitt gäller yrkandena

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om säkerhetspolitikens förutsättningar och hotet mot Sverige.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förnyad analys av ubåtskränkningarna och ubåtsskyddet.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall föranstalta om prövning av grunderna avseende försörjningsberedskapen.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande transport av farligt gods.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets sårbarhet.

9. att ramen inom den civila delen av totalförsvaret utöver regeringens förslag räknas upp med 21,1 milj. kr. avseende kompensation för underutnyttjande av ramen under budgetåret 1987/88.

10. att riksdagen till anslaget G 1. Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader för budgetåret 1989/90 anslår 1,5 milj. kr. utöver regeringens förslag eller således 51 milj. kr.,

11. att riksdagen till anslaget G 2. Civil ledning och samordning för budgetåret 1989/90 anslår 300 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 70,3 milj. kr.,

12. att riksdagen till anslaget G 3. Civilbefälhavarna för budgetåret 1989/90 anslår 1 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 27 milj. kr.,

13. att riksdagen till anslaget H 1. Befolkningsskydd och räddningstjänst för budgetåret 1989/90 anslår 8,3 milj. kr. utöver regeringens förslag, avseende dels 3 milj. kr. till Frivilligorganisationerna, dels 5,3 milj. kr. avseende utbildning och övning, eller således 619,2 milj. kr.

1988/89:Fö205 av Per Gahrton (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att frågan om U 137:s påstådda atombeväpning görs till föremål för förnyad och opartisk utredning, t.ex. av PRIO i Oslo.

2. att riksdagen hos regeringen begär överlämnande av befintliga bevis angående U 137:s påstådda karaktär och avsikter till Internationella Domstolen i Haag eller annan liknande instans i och för skiljedom.

3. att riksdagen hos regeringen begär överlämnande av samtliga bevis på andra påstådda ubåtskränkningar som man har åberopat eller vill åberopa i

internationella offentliga diplomatiska sammanhang till Internationella Domstolen i Haag eller annan liknande instans i och för skiljedom.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samtliga officiella noter, uttalanden och texter från svensk sida angående ubåtsaffärerna skall granskas och eventuellt korrigeras i enlighet med de internationella skiljedomarnas utslag.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla misstänkta men internationellt obevisade gränskränkningar mot Sverige i det diplomatiska umgänget skall betraktas enligt vanliga rättsprinciper, dvs. såsom icke inträffade.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att misstänkta men obevisade gränskränkningar givetvis får tillmätas samma vikt i beredskapsplaneringen som seriösa försvarsplanerare anser rimligt när det gäller andra hypotetiska faktorer, t.ex. underrättelsetjänstens gissningar och militärstrategernas s.k. hotbilder.

1988/89:Fö206 av Gudrun Norberg (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att allmänheten ges periodiska och samlade redovisningar kring iakttagelser rörande misstänkt verksamhet i Sverige från utländska långtradare m.fl.

1988/89:Fö208 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en särskild undersökning av oberoende forskare och experter för att skapa ett bättre underlag för det framtida försvarets inriktning och storleksordning.

1988/89:Fö209 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen av regeringen begär att en säkerhetspolitisk studiegrupp i enlighet med motionens förslag tillsätts, som knyts till den nyligen tillsatta försvarskommittén, och får i uppdrag att forma en ny svensk säkerhetspolitik.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en total försvarsorganisation och tar i beaktande sårbarheten i det svenska samhället och inte enbart förlitar sig på militära medel.

1988/89:Fö210 av Inger Schörling m.fl. (mp) såvitt gäller yrkandena

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att beredskaps-hänsyn bör byggas in i näringslivet med tanke på en treårig krigs- och avspärrningsperiod.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den militära hotbilden fram till år 2010 bör bli föremål för utredning dels på gängse sätt, dels via uppdrag till organisation inom fredsrörelsen.

8. att riksdagen beslutar att överstyrelsen för civil beredskap tilldelas anslag i enlighet med sitt äskande i budgetalternativ B (+140 000 000 kr.).

9. att riksdagen beslutar att överstyrelsen för civil beredskap ges ett tilläggsanslag om 50 000 000 kr. att fördela till landsting som lägger upp lager av återanvändbar sjukvårdsmaterial.

10. att riksdagen beslutar att överstyrelsen för civil beredskap tilldelas ytterligare 80 000 000 kr. för bidrag till beredskaps-hänsyn i samhällsplaneringen.

11. att riksdagen beslutar att räddningsverket tilldelas ytterligare 120 000 000 kr. för befolkningsskydd (främst skyddsrum) och 1 000 000 kr. för stöd till civilförsvarsförbundets hemskyddsverksamhet.

1988/89:Fö402 av Bo Lundgren och Wiggo Komstedt (båda m) såvitt gäller yrkande

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om civilförsvarets undsättningsstyrkor.

1988/89:Fö501 av Tom Heyman (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att berörda myndigheter bör instrueras att ta fram åtgärdsplaner för att mildra effekterna av stora elavbrott.

1988/89:Fö502 av Anita Persson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på bättre beaktande av beredskapen i förädlings- och distributionsleden när det gäller försörjning med livsmedel.

1988/89:Fö503 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen begär hos regeringen att en parlamentarisk sårbarhetsutredning tillsätts,

2. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av arbetet med att minska sårbarheten i samhället,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts om riskanalys och kommunalt ansvar,

4. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som anförts om samordningen av den centrala ledningen för civilförsvaret,

5. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts om översyn av de statliga verkens beredskapshänsyn,

6. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som anförts om vattenförsörjning,

7. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts om storstädernas sårbarhet.

1988/89:Fö504 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om sambandet mellan regional balans och ett starkt totalförsvar.

1988/89:Fö505 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsmålet för livsmedelsproduktionen.

1988/89:Fö506 av Inger Koch och Görel Bohlin (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de speciella förhållanden som råder inom Stockholms län vid planeringen för skyddsrummbyggnad.

1988/89:Fö507 av Per Olof Håkansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjandet av områdescheferna i bostadsförvaltningen i den kommunala beredskapsorganisationen m.m.

1988/89:Fö508 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om det utökade behovet av skyddsrum i Stockholms län. 1988/89:FöU12

1988/89:Fö509 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om livsmedelsberedskapen.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om beredskapsförsörjning med kvävegödselmedel.

1988/89:Fö510 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär initiativ till en civilförsvarshögskola, i enlighet med motionen.

1988/89:Fö511 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som reglerar krigssjukvårdsplanläggningen.
2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av civilbefälhavarnas instruktion.

1988/89:Fö513 av Görel Thurdin och Martin Olsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkta resurser till befolkningsskydd, alarmering och civilförsvarsutbildning i nedre Norrland.

1988/89:Fö514 av Ove Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett försök med utvecklingsgård i Bergslagen för att utnyttja möjligheterna att förbättra beredskapen vad gäller livsmedels- och energiförsörjning vid ett krisläge.

1988/89:Fö701 av Ulla Tillander och Håkan Hansson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av sjöräddningsresurser i Öresund.

1988/89:Fö702 av Kenth Skärvik och Leif Olsson (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bestämmelserna för transporter av farligt gods ses över.
2. att riksdagen hos regeringen begär en skyndsamt undersökning om en eventuell förstärkning av tullens resurser, i syfte att stärka kontrollen av inkommande godstyper för att bättre säkra transporter inom landet.

1988/89:Fö703 av Pär Granstedt och Karin Söder (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om ett åtgärdsprogram för att öka säkerheten vid miljöfarliga transporter genom Stockholms skärgård, Stockholm, Södertälje och Mälaren,
2. att riksdagen beslutar hemställa att regeringen skyndsamt låter utreda överförande av en del av miljöfarliga transporter till pipelines och i första hand en pipeline för olja mellan Nynäshamn och Stockholm.

1988/89:Fö704 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att vägar som upplåts för transport av trafikfarligt gods ska förses med särskild skyltning och att sådana transporter inte får gå på andra vägar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att säkerheten och olycksberedskapen längs vägar som upplåtits för transport av farligt gods ska förbättras,

3. att riksdagen beslutar att förbjuda ackordslön för förare av fordon lastat med miljöfarligt gods,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kontrollen av märkning av miljöfarligt gods som förs in i landet bör skärpas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att möjligheterna att stoppa och straffa felaktigt märkta miljöfarliga transporter från bl.a. utlandet bör utredas.

1988/89:Fö705 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att tankfartyg på Mälaren beläggs med krav på dubbelskrov,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om obligatorisk rapportering för fartyg i Mälaren samt om ökade befogenheter för lotsarna.

1988/89:Fö707 av Hans Rosengren (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om räddningsverkets arbete med att förebygga och begränsa miljöolyckor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om etablering av ett miljötekniskt centrum.

1988/89:Fö708 av Ingrid Andersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för säkrare transporter av farligt gods.

1988/89:Fö710 av Maja Bäckström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om räddningstjänstens behov av kompetensutbildning.

1988/89:Fö711 av Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av lagstiftningen i avsikt att ge den lokala ledningen för räddningstjänsten full kompetens att inskrida mot alla former eller hot om olyckor.

1988/89:Fö712 av Anders Svärd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i räddningstjänstlagen att enskild fastighetsägare i framtiden av skorstensfejarmästare kan ges rätt att utföra sotning av egen villafastighet.

1988/89:Fö713 av Jarl Lander m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för att förbättra räddningstjänsten i glesbygd.

2. att riksdagen hos regeringen begär att räddningsverket får i uppdrag att senast utgången av år 1989 redovisa de åtgärder man ämnar vidta till stöd för en bättre räddningstjänst i glesbygd.

1988/89:Fö716 av Jill Lindgren och Carl Frick (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att transporter av farligt gods minst 2 dagar innan ska förhandsanmälas till räddningstjänsten i den kommunen transporten fraktas igenom,

2. att riksdagen beslutar att uppgifter om vad som ska fraktas, hur mycket, när och transportsträcka ska ingå i informationen,

3. att riksdagen beslutar att fraktaren i förväg även tydligt informerar räddningstjänsten för kommunen vilken väg transporten kommer att föras fram.

4. att riksdagen beslutar att kostnaderna för detta helt ska belasta det transporterande företaget genom en rapporteringsavgift,

5. att riksdagen beslutar också om en avgift för förberedelsekostnader som drabbar den enskilda kommunen, som även den ska erläggas av fraktaren,

6. att riksdagen beslutar att det företag som underlåter att rapportera transporter av farligt gods riskerar att få sitt transporttillstånd indraget,

7. att riksdagen begär att regeringen tar fram en plan för hur det mesta av allt farligt gods under huvuddelen av den totala transportsträckan ska kunna fraktas med järnväg,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att transporter av farligt gods som kan utgöra hot mot vattentäkter bevakas speciellt och att de skall undvika närheten av dessa viktiga vatten.

1988/89:Fö719 av Mona Saint Cyr (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i Räddningstjänstförordningen att karriärväxling möjliggöres inom brandbefälsutbildningen på sätt som i motionen anförts.

1988/89:Fö721 av Erling Bager och Siw Persson (båda fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att de pågående projekten kring sotning inom räddningsverket såsom tilläggsdirektiv erhåller uppdrag att närmare utreda möjligheten att förena sotningsdistriktens tillsyn av rök- och imkanaler med tillsyn av de ventilationsanläggningar som beskrivits i motionen.

1988/89:Fö723 av Görel Bohlin m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för transport av farligt gods genom tätorter.

1988/89:Fö724 av Hans Rosengren (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en svensk räddningsstyrka för insatser vid katastrofartade olyckor i andra länder.

1988/89:Fö725 av Jill Lindgren och Carl Frick (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kraftigt skärpta regler för signalering av fartyg med farlig last, i enlighet med vad i motionen anges, i fortsättningen ska gälla.

1988/89:Fö726 av Yngve Wernersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omprövning av sotningsmonopolet och sotningsfrister.

1988/89:Fö727 av Paul Ciszuk m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör sätta upp en räddningsstyrka för internationellt arbete enligt motionens intentioner.

1988/89:Fö728 av Gunnar Björk och Karin Starrin (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att statens räddningsverk får i uppdrag att genomföra en kartläggning av transporter med farligt gods.

1988/89:Fö729 av Annika Åhnberg (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till regler för att öka säkerheten vid miljöfarliga transporter med båt i Södertälje kanal.

1988/89:Fö730 av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att havstransporter av radioaktivt avfall inte bör accepteras och att lastning och lossning av dylikt avfall inte bör tillåtas i nordiska hamnar.

1988/89:Fö731 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att särskilda krav bör ställas på fartyg för oljetransporter i Östersjön, Hjälmarens och Väners inlighet med vad som anförts i motionen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla hamnar som tar emot miljöfarliga laster bör ha en effektiv mottagning av spill och bra service för rengöring.

1988/89:Fö732 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om miljöfarliga transporter.

Säkerhetspolitiken

I detta avsnitt behandlar utskottet de frågor rörande säkerhetspolitiken som tas upp dels i budgetpropositionen (s. 6–9), dels i motionerna 1988/89:Fö201, Fö202, Fö203, yrkande 2, Fö204, yrkandena 1–2, Fö205, Fö206, Fö208, Fö209, yrkande 1 och Fö210, yrkande 3.

Föredragande statsrådet

I budgetpropositionen i denna del återger föredragande statsrådet inledningsvis målen för den svenska säkerhetspolitiken och samverkan inom denna mellan utrikespolitiken och försvarspolitiken:

Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att bevara vårt lands frihet och nationella oberoende. Vårt säkerhetspolitiska mål är att i alla lägen och i former som vi själva väljer trygga en nationell handlingsfrihet. Denna skall göra det möjligt för oss att inom våra gränser bevara och utveckla vårt samhälle i politiskt, ekonomiskt, socialt, kulturellt och varje annat hänseende efter våra egna värderingar samt i samband därmed utåt verka för

internationell avspänning och en fredlig utveckling. Ett viktigt led i dessa strävanden är att bidra till fortsatt lugn och stabilitet i Norden och att minska riskerna för att Sverige dras in i krig eller konflikter.

Sverige kommer att orubbligt fullfölja en alliansfri politik syftande till neutralitet i krig i vår omvärld. Den svenska neutralitetspolitiken utgör den främsta garanten för vår fred och vårt oberoende.

Säkerhetspolitiken formas väsentligen i ett samspel mellan utrikes- och försvarspolitiken. Politiken utformas för att i omvärlden skapa förtroende och respekt för vår vilja att hålla fast vid den valda linjen. Detta förtroende grundläggs genom kontinuitet och fasthet i vårt agerande.

En långsiktig, fast och konsekvent utrikespolitik utgör en väsentlig del av säkerhetspolitiken. Sverige för en aktiv internationell politik, grundad på folkrättens principer, för avspänning, internationell nedrustning och fredlig lösning av konflikter mellan stater, liksom för internationell solidaritet, rättvisa och respekt för mänskliga rättigheter.

Neutralitetspolitiken förutsätter vidare en fast och konsekvent försvarspolitik, som skapar förtroende i omvärlden för vår vilja och förmåga att försvara oss. Ett starkt och allsidigt totalförsvar är väsentligt för att göra säkerhetspolitiken trovärdig.

Kring den angivna inriktningen av säkerhetspolitiken finns en bred folklig uppslutning. Den kommer att fullföljas med kraft och konsekvens.

Han övergår därefter till att ange vissa karaktärsdrag i den internationella, säkerhetspolitiska utvecklingen och anför därvid bl.a.:

Den militära situationen i Europa är en konsekvens av de långvariga motsättningarna och misstänksamheten mellan maktblocken. Båda sidor har sedan den nuvarande politiska och militära strukturen i Europa grundades för omkring 40 år sedan byggt upp mycket stora insatsberedda militära styrkor i Europa. Betydande kärnvapenresurser liksom mycket omfattande konventionella stridskrafter står mot varandra på ömse sidor om blockgränsen i Centraleuropa. De militära satsningarna inom både NATO och Warszawapakten har under det senaste decenniet gradvis ökat i reala termer, främst för att höja den materiella kvaliteten på de konventionella stridskrafterna.

Den militärpolitiska situationen i Europa kännetecknas samtidigt av betydande stabilitet. Utfallet av ett konventionellt krig i Europa beror på så många och skilda faktorer, att det även framgent blir utomordentligt svårt för parterna att förutse utgången. Inte minst hotet från kärnvapnen har fört med sig mycket starka restriktioner på agerandet. Trots att båda maktblocken har delvis skilda uppfattningar om vad som är politiskt och militärt önskvärt i Europa, är det mot denna bakgrund osannolikt att någondera parten skulle vara beredd att tillgripa våld i syfte att ändra de rådande maktförhållandena till sin fördel. Maktblockens styrkedispositioner, som kännetecknas av hög beredskap och långtgående operativa förberedelser, visar emellertid att man inte utesluter möjligheten av en konflikt.

Den pågående utvecklingen i Sovjetunionen motiveras bl.a. av ett starkt behov av effektiviserande reformer inom industri och samhälle. En förutsättning för dessa sägs vara ett nytt utrikespolitiskt tänkande, som skulle innebära nedtonade motsättningar till västvärlden, ett reducerat och mera defensivt inriktat försvar och en starkt expanderad utrikeshandel. För att genomföra de nya idéerna på ekonomins och försvarets område behövs enligt sovjetiska bedömningar en tidrymd av decennier. I Östeuropa består spänningen mellan sovjetiska säkerhetsintressen och folkens nationella aspirationer. Den långsiktiga utvecklingen i såväl Sovjetunionen som Östeuropa är svårbedömbär.

Nordeuropa karaktäriseras dels av en fortsatt grundläggande stabilitet i vad avser den politiska situationen och den säkerhetspolitik som förs av de nordiska länderna, dels av det säkerhetspolitiska och strategiska intresse som stormakterna ägnar det nordeuropeiska och nordatlantiska området. Detta intresse kommer inte minst till uttryck i de större övningar som stormaktsblocken regelbundet genomför.

Trots skilda säkerhetspolitiska lösningar har de nordiska länderna i många avseenden sammanfattande intressen. De har kunnat verka gemensamt inom Förenta Nationerna och andra internationella organisationer. En förutsättning för detta samarbete är de nordiska ländernas respekt för varandras skilda säkerhetspolitiska lösningar och politiska ställningstaganden.

De militärstrategiska förändringarna innebär att det nordiska områdets läge skulle vara mer utsatt i samband med kriser och väpnade konflikter mellan maktblocken. Det nordiska området, även Sverige, kan komma att beröras redan i inledningsskedet av en militär konflikt mellan maktblocken.

Det nordiska områdets strategiska betydelse liksom de rådande alliansförhållandena innebär dock att sannolikheten för ett angrepp mot det nordiska området som inte har ett omedelbart samband med en storkonflikt mellan maktblocken framstår som mycket ringa.

Efter att därpå bl. a. ha angivit målsättningar för det svenska totalförsvaret anför föredragande statsrådet avslutningsvis:

Trots alla osäkerheter bedömer jag situationen i världen som ljusare i dag än vad den var för bara fyra år sedan, när 1984 års försvarskommitté inledde sitt arbete inför 1987 års försvarsbeslut. Det faktum att supermakterna bedriver seriösa och konstruktiva förhandlingar ökar rimligtvis säkerheten även för oss, åtminstone i ett kortare tidsperspektiv.

I ett längre perspektiv måste vi räkna med att utvecklingen även framdeles kommer att präglas av återkommande växlingar mellan perioder av spänning resp. samarbetsförsök mellan stormaktsblocken. Sådana växlingar bör inte läggas till grund för vår egen säkerhetspolitiska planering. Den måste präglas av konsekvens och stabilitet. Kortare perioder av minskad spänning bör inte tas till intäkt för minskade ambitioner, lika litet som ökade motsättningar mellan stormaktsblocken bör leda till förhastade eller överdrivna reaktioner på det säkerhetspolitiska området.

De styrkor som skulle kunna användas mot oss i händelse av krig i Europa påverkas inte i någon nämnvärd mening av den utveckling vi hittills kunnat bevittna. För det krävs en avsevärd reduktion eller omstrukturering av de konventionella stridskrafter som är avsedda för Europa. Min slutsats är därför att vi även i framtiden måste ha ett välbalanserat och starkt totalförsvaret som stöd för neutralitetspolitiken.

Utskottet

Utskottet konstaterar, med instämmande i föredragande statsrådets anförande, att det på senare år gjorts icke oväsentliga framsteg på det internationella säkerhetspolitiska planet som utgör positiva faktorer även för Sverige och svensk säkerhet. Det faktum att supermakterna numera bedriver seriösa och konstruktiva förhandlingar, bl. a. med sikte på ytterligare nedskärningar av kärnvapenarsenalerna utöver det träffade avtalet om avskaffande av de markbaserade medeldistanskärnvapnen i Europa, är

sålunda av vikt vid en bedömning av hotbild och säkerhetspolitisk miljö för Sveriges del.

1988/89:FöU12

Utskottet instämmer emellertid samtidigt i vad föredragande statsrådet anför om att hittillsvarande gynnsamma utveckling i supermaktsrelationerna och vad gäller vissa förhållanden i Centraleuropa inte i någon tydlig bemärkelse kommit att innebära militärstrategiska förändringar i Sveriges närområde. Det kommer att ankomma på den nya parlamentariska försvarskommittén att göra en förnyad granskning av vilka säkerhets- och försvarspolitiska slutsatser på sikt som kan dras för Sveriges del av den aktuella utvecklingen. I avvaktan på detta arbete kan dock enligt utskottets mening, med instämmande i föredragande statsrådets anförande, redan nu fastslås att vi i ett längre perspektiv måste räkna med att utvecklingen som hittills kommer att präglas av återkommande växlingar mellan perioder av spänning och avspänning supermakterna och stormaktsblocken emellan. Vår egen säkerhets- och försvarspolitiska planering måste präglas av konsekvens, stabilitet och långsiktighet. Kortare perioder av minskad spänning bör, som försvarsministern framhåller, inte tas till intäkt för minskade ambitioner, likalitet som ökade motsättningar mellan stormaktsblocken bör leda till förhastade eller överdrivna reaktioner på det säkerhetspolitiska området.

Utskottet vill i detta sammanhang härutöver erinra om vad som vid återkommande tillfällen tidigare framhållits beträffande den breda enighet som finns i vårt land om de grundläggande riktlinjerna för Sveriges säkerhetspolitik, däribland om betydelsen av ett välbalanserat och starkt totalförsvar som stöd för neutralitetspolitiken. Denna enighet är i sig en betydande säkerhetspolitisk tillgång.

Utskottet behandlar i detta avsnitt ett antal motioner som tar upp olika frågor inom ramen för säkerhetspolitiken. I motionerna berörs frågor om säkerhetspolitikens förutsättningar och hotet mot Sverige (Fö204, m), ubåtskränkningar (Fö204, m och Fö205, mp), utländska långtradare, m.m. (Fö201, m, Fö202, c, Fö203, c, och Fö206, fp) samt säkerhetspolitiskt underlag inför nästa försvarsbeslut (Fö208, s, Fö209, vpk, och Fö210, mp).

I moderata samlingspartiets kommittémotion Fö204 yrkas (yrk. 1) att riksdagen skall göra ett tillkännagivande utgående från motionen om säkerhetspolitikens förutsättningar och hotet mot Sverige. Motionärerna för, med utgångspunkt från vissa centrala slutsatser i 1984 års försvarskommittés säkerhetspolitiska rapport om Sveriges ökade utsatthet i samband med kriser och väpnade konflikter i vår omvärld, en diskussion om det strategiska sambandet mellan olika regioner i Europa. De konstaterar därvid bl.a. att denna försvarskommitté visserligen noterade att det nordeuropeiska området geografiskt och militärpolitiskt har en annan karaktär än Centraleuropa, dock utan att ingående analysera betydelsen av detta. Enligt motionärerna måste nu analysen av sambandet mellan de militärpolitiska och militärgeografiska förhållandena i Centraleuropa och Nordeuropa fördjupas av 1988 års försvarskommitté. Såsom utgångspunkt för en sådan fördjupad analys anføres att maktblockens benägenhet för politisk risktagning i det militärpolitiskt "mjukare" nordeuropeiska området måste bedömas som högre jämfört med Centraleuropa, där kärnvapenförvecklingar eller militärt misslyckande utgör starkt återhållande faktorer.

Enligt motionärerna får en beskrivning av relationen mellan Centraleuropa och Nordeuropa med utgångspunkt från denna karaktärsskillnad uppenbarligen starka återverkningar på så centrala frågor som vårt lands underrättelsesystem, totalförsvarets beredskap, försvarsmaktens mobiliseringssystem samt den operativa planeringen och även försvarsmaktens totala styrka och förmåga.

Utskottet erinrar om att senaste försvarsbeslut i fråga om de säkerhetspolitiska grunderna utgick ifrån 1984 års försvarskommittés säkerhetspolitiska rapport (SOU 1985:23) som framlades under politisk enighet. I denna rapport redovisades en inträngande analys bl.a. av de strategiska förhållandena i Sveriges närområde, varvid inte minst de militärstrategiska relationerna mellan de nord- och centraleuropeiska områdena belystes i olika avseenden. I direktiven för 1988 års försvarskommitté (dir. 1988:67) hänvisas till den förra försvarskommitténs arbete med dessa frågor såsom i allt väsentligt giltig som underlag för nästa försvarsbeslut. Enligt direktiven bör 1988 års försvarskommitté ”granska den tidigare analysen och med utgångspunkt i denna ta hänsyn till sådana förändringar i säkerhetspolitiskt, militärstrategiskt, försörjningsmässigt, tekniskt eller annat avseende som kan förutses få konsekvenser för vår framtida säkerhet”.

Uppgiften att vidareutveckla hittillsvarande analys av sådana säkerhetspolitiska och militärstrategiska förhållanden och utvecklingstendenser som är långsiktigt betydelsefulla för Sveriges säkerhet åvilar således sittande försvarskommitté. Till grund för dess arbete ligger den genomarbetade analys som redovisades av 1984 års försvarskommitté och vars slutsatser i väsentlig grad överensstämmer med de frågeställningar som förs fram i motionen. 1988 års försvarskommitté ges i regeringens direktiv uppdraget att vidareutveckla föregående kommittés analys och slutsatser. Av dessa skäl finns det enligt utskottets mening ingen anledning för riksdagen att göra det slags uttalande som yrkas i motion Fö204. Yrkandet bör således avslås.

I den moderata kommittémotionen yrkas vidare (yrk. 2) att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionen om en förnyad analys av ubåtskränkningarna och ubåtsskyddet.

Motionärerna anför på denna punkt att hittillsvarande åtgärder för att förstärka ubåtsskyddet uppenbarligen inte har varit tillräckliga med hänsyn till förekommande indikationer på att kränkningarna fortsätter. De erinrar om att regeringen i proposition 1987/88:150 bil. 8 underströk att en grundlig genomgång av ubåtsskyddet borde ske inför 1992 års försvarsbeslut. Oaktat detta framgår inte av direktiven till 1988 års försvarskommitté någon särskild uppgift i detta hänseende. Riksdagen bör därför enligt motionärerna uttala att denna av regeringen föreslagna genomgång bör ske nu.

Utskottet behandlade frågan om ubåtskränkningarna och ubåtsskydd under föregående riksmöte med anledning av proposition 1987/88:150, bil.8 (FöU 1987/88:13). I utskottets betänkande som godtogs av riksdagen (rskr. 386) anfördes bl.a. följande (s. 6):

Utskottet instämmer i vad föredragande statsrådet därefter anför om att ingen i dag kan säga vilken långsiktig varaktig förmåga som erfordras för att möta undervattenskränkningarna och vid vilken tidpunkt denna förmåga kan anses uppnådd. Såsom föredragande statsrådet framhåller behöver vidtagna

åtgärder successivt ställas mot eventuella framtida kränkningar omfattning och inriktning och ubåtsskyddsfunktionen fortlöpande avvågas mot alla andra angelägna behov i försvarsplaneringsprocessen. Det svenska totalförsvaret måste utgöra en balanserad helhet. Utskottet biträder sålunda föredragande statsrådets mening att en grundlig genomgång bör ske av ubåtsskyddet inför nästa totalförsvarsbeslut, då erfarenheter bör ha erhållits från det nu beslutade utbyggnadsprogrammet och från eventuella fortsatta kränkningar i och för beslut om det fortsatta inriktningen.

Denna av riksdagen fastlagda inriktning äger självfallet fortsatt giltighet även sedan beslut fattats om tidigareläggning av nästa fleråriga försvarsbeslut. Som ovan framhållits är det nu en uppgift för sittande parlamentariska försvarskommitté att dels redovisa en förnyad analys av för Sveriges säkerhet och säkerhetspolitik viktiga förhållanden i vårt närområde – vari frågor rörande kränkningar i fredstid av vårt territorium torde utgöra en viktig del –, dels lämna förslag rörande mål och inriktning av det militära försvarets olika delar, inkl. ubåtsskyddsfunktionen avvågad mot andra angelägna behov. Mot denna bakgrund ser utskottet ingen anledning att förorda att riksdagen, med hänvisning till vad som uttryckligen omnämns resp. icke omnämns i allmänt formulerade kommittédirektiv, uttalar sig om vad som bör behandlas av försvarskommittén. Motionsyrkandet bör av detta skäl avslås.

Frågan om ubåtskränkningar behandlas i motion Fö205 (mp) från en annan utgångspunkt. En utgångspunkt för motionärens resonemang och yrkanden är att den officiella svenska ubåtshypotesens trovärdighet fortfarande huvudsakligen beror på U137:s karaktär: Var det en spionerande inträngling tagen på bar gärning eller en felnavigerare som blev oskyldigt och lägligt verktyg för svenska försvarshökars propaganda? Enligt motionären behöver kritikerna bara ha rätt i ett enda påstående för att den officiella versionen skall brista. Han hävdar därpå att uppgiften om att den sovjetiska ubåten U137 hade kärnvapen ombord när den grundstötte i Gåsefjärden 1981 har visat sig vara en myt och att officiella svenska företrädare i tysthet låtit saken falla. Även frågan om en internationell expertkommission efter Hårsfjärdenincidenten har självdött eller viftats bort. Enligt motionären är militära och diplomatiska reaktioner inte detsamma; på misstankar grundade beslut om viss militär beredskapsåtgärd må vara ett lands ensak, men om endast misstankar leder till officiella protestnoter betyder det att varje strävan efter en internationell rättsordning har punkterats. Enligt motionären är det ett elementärt anständighetskrav att relationerna med andra stater bygger på internationell rättsordning.

Resonemanget leder motionären till yrkanden av innebörd att riksdagen hos regeringen borde begära att frågan om U137:s påstådda atombeväpning görs till föremål för förnyad och opartisk utredning, t.ex. av PRIO i Oslo, att befintliga bevis angående U137:s påstådda karaktär och avsikter överlämnas till Internationella domstolen i Haag eller annan liknande instans i och för skiljedom samt att samtliga bevis på andra påstådda ubåtskränkningar som man åberopat eller vill åberopa i internationella offentliga diplomatiska sammanhang överlämnas till Internationella domstolen i Haag eller annan liknande instans i och för skiljedom. Vidare yrkar motionären att riksdagen borde göra tillkännagivanden av innebörd att samtliga officiella noter,

uttalanden och texter från svensk sida angående ubåtsaffärerna skall granskas och eventuellt korrigeras i enlighet med de internationella skiljedomarnas utslag, att alla misstänkta men internationellt obevisade gränskränkningar mot Sverige i det diplomatiska umgänget skall betraktas enligt vanliga rättsprinciper, dvs. såsom icke inträffade, samt att misstänkta men obevisade gränskränkningar dock givetvis får tillmätas vikt i beredningsplaneringen.

Utskottet konstaterar att frågan om undervattens- och andra kränkningar av svenskt territorium är av grundläggande och vital betydelse för Sveriges samlade säkerhetspolitik. Vår förmåga att i fredstid avhålla främmande makter från att kränka Sveriges territoriella integritet har uppenbart en avgörande betydelse för tilltron i omvärlden till vår vilja och förmåga att fullfölja vår neutralitetspolitik vid kris och krig i vår omvärld. Av avgörande betydelse för vår säkerhetspolitik är, såsom fastslagits av regering och riksdag vid flera tillfällen, att vi förbehåller oss att själva utforma dess mål och medel. Vår samlade säkerhetspolitik förutsätter att vi förbehåller oss rätten att själva bedöma faktiska och möjliga hot och själva göra den lämpliga avvägningen mellan säkerhetspolitikens olika instrument. Härvid är, som nämnts i det föregående, den breda enighet som finns i vårt land i sig en betydande säkerhetspolitisk tillgång. Denna enighet omfattar de konstateranden som gjorts av regering och riksdag vid olika tillfällen, på grundval av överbefälhavarens rapportering, om förekomsten av kränkningar av Sveriges territoriella integritet.

Utskottet anser mot denna bakgrund att det vore olämpligt och i strid med grunderna för den svenska säkerhetspolitiken att såsom motionären yrkar överlämna underlaget för svenska uttalanden och åtgärder rörande undervattenskränkningar under 1980-talet till internationell granskning och skiljedom. Det är en självklarhet att för svensk säkerhet viktiga frågor inte kan avgöras av utländska instanser, och det är likaledes en självklarhet att misstänkt säkerhetshotande företeelser måste tillmätas vikt inom ramen för beredningsplaneringen. Utskottet anser följaktligen att riksdagen bör avslå samtliga yrkanden i motion Fö205.

Utskottet har i två betänkanden under senare år behandlat frågan om misstänkt underrättelseverksamhet i samband med utländska långtradares trafik i Sverige. I det första av dessa betänkanden (FöU 1987/88:2) konstaterade utskottet bl.a. att en intensifierad kontroll med anledning av rapporter om anmärkningsvärt uppträdande från de främmande s.k. TIR-bilarnas sida inte i något fall lett till att misstankarna om olaglig underrättelseverksamhet kunnat verifieras. Utskottet anförde i betänkandet avslutningsvis att frågan om skärpning av befintliga regler för kontroll och reglering av utländsk lastbilstrafik i Sverige borde fortlöpande prövas av ansvariga myndigheter med sikte på att kunna införas för den händelse sådan fortsatt prövning ger vid handen att misstankarna visar sig välgrundade. Utskottet betonade också vikten av noggrann uppföljning från de berörda myndigheternas sida samt betydelsen i detta sammanhang av en vaksam och rapporteringsbenägen allmänhet. I det därefter följande betänkandet (1988/89:FöU1) med anledning av ytterligare motioner i ärendet hänvisade utskottet till att det på flera områden vidtagits eller förberetts åtgärder inom och mellan berörda myndigheter som på olika sätt torde tillmötesgå de

grundläggande syftena i de behandlade motionerna. Med hänvisning till det lämpliga i att avvakta utfallet av dessa åtgärder fann utskottet skäl att avstyrka bifall till yrkanden om att riksdagen borde uttala sig om vikten av vissa åtgärder.

Utskottet har nu att behandla ytterligare ett antal motioner i detta ärende.

I motion Fö201 (m) yrkar motionären att riksdagen hos regeringen skall begära utredning och förslag om åtgärder för att begränsa utländska långtradares användning av svenska vägar. Bestämmelser som innebär att utländska långtradares generellt endast tillåts använda vissa särskilda vägar bör enligt motionären införas och regelbundna kontroller genomföras. Då lastbilstrafiken delvis regleras genom internationella avtal torde det dock, anför han, bli nödvändigt med en närmare utredning om förutsättningarna för att införa sådana bestämmelser.

I motion Fö202 (c) hänvisar motionärerna till överbefälhavarens särskilda redovisning (Utländsk lastbilstrafik, ett säkerhetsshot?) i TIR-bilsfrågan och anför mot bakgrund av de fakta och hypoteser som kommer till uttryck i denna att riksdagen bör tillkännage ett behov av åtgärder för förbättrad kontroll av de s.k. TIR-lastbilarna.

Utskottet vidhåller sin uppfattning i betänkandet 1988/89:FöU1, i vilket likartade motionsyrkanden behandlades, att det inte finns anledning att förorda att riksdagen nu – med tanke på de åtgärder som vidtagits av myndigheterna i samverkan – föreskriver generella inskränkningar i viss utländsk lastbilstrafik i Sverige. Motionerna bör därför avslås.

I motion Fö206 (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att allmänheten ges periodiska och samlade redovisningar kring iakttagelser rörande misstänkt verksamhet i Sverige från utländska långtradares, m.fl. Motionären säger sig dela utskottets bedömning i dess senaste betänkande att överbefälhavarens specialorientering om den utländska långtradartrafiken på ett värdefullt sätt tillgodoser ett informationsbehov gentemot allmänheten rörande både fakta och myndighetsbedömningar. Hon anser dock att det finns ett behov av att successivt informera allmänheten om iakttagelser och slutsatser inom detta område, motsvarande de periodiska redovisningarna av gränsskränkningar. Härigenom skulle, anser hon, allmänheten få återkommande bekräftelser på att myndigheterna tar enskilda personers rapporter på stort allvar.

Utskottet underströk i betänkandet FöU 1987/88:2 vikten av att varje inrapporterad misstanke om olovlig, säkerhetsshotande verksamhet via TIR-bilar eller i andra former även fortsättningsvis följs upp av tull-, polis- och militära myndigheter i samverkan. I betänkandet 1988/89:FöU1 redovisades olika åtgärder som igångsatts av myndigheterna bl.a. i detta syfte. Det bör ankomma på myndigheterna själva att bedöma lämpliga former för information till allmänheten i dessa frågor. En föreskrift från riksdagens sida om viss periodicitet i rapporteringar ter sig enligt utskottets mening inte ändamålsenlig. Motion Fö206 bör därför avslås.

Även i centerpartiets partimotion Fö203 berörs i ett yrkande (yrk. 2) frågan om utländsk lastbilstrafik. Motionärerna säger sig anse att det är viktigt att misstankor om olovlig underrättelseverksamhet noggrant följs upp av tull, polis och militära myndigheter och att en vaksam allmänhet också är

en viktig förutsättning för att motverka främmande underrättelseverksamhet i vårt land. Vidare anser motionärerna, med hänvisning till utredningens om tillträdesskydd betänkande (SOU 1986:7) Militära skyddsområden, att riksdagen hos regeringen bör begära förslag till åtgärder rörande skydd mot otillbörlig insyn. Såsom yrkande anförs att riksdagen hos regeringen bör begära förstärkta åtgärder mot främmande underrättelseverksamhet i enlighet med motionen.

Utskottet hänvisade i senaste betänkande i ärendet (1988/89:FöU1) till att utredningen om tillträdesskydd sedermera även avgett betänkandet (SOU 1988:8) Ny skyddslag. Utskottet erfar att en proposition i ärendet är under utarbetande i regeringskansliet och kan förväntas föreläggas riksdagen redan innevarande riksmöte. Motionärernas syfte torde därmed vara tillgodosett, något som även kan sägas om vad som i motionen till grund för yrkandet sägs om den utländska lastbilstrafiken. Något uttalande av riksdagen i enlighet med motionsyrkandet synes följaktligen inte erforderligt. Yrkandet bör därför avslås av riksdagen.

I några motioner, slutligen, berörs frågor om säkerhetspolitiskt underlag för 1988 års försvarskommitté inför nästa långsiktiga försvarsbeslut.

I motion Fö208 (s) anförs, med hänvisning till den nu aktuella avspänningsprocessen, att det som var sanning på 1950-, 1960- och 1970-talen inte längre äger giltighet. Det finns, menar motionärerna, stora behov av att bedriva studier i frågor rörande avspänningen, beroenden och Sveriges position i det globala samfundet, m.m., för att med ny kunskap som underlag kunna utforma en ny och bättre svensk försvarspolitik. Inte bara försvarskommittén måste, anser de, genomföra en fördjupad studie om dessa frågor utan även oberoende forskare och experter i Sverige och utomlands bör tas till hjälp. En sådan studie av oberoende experter bör ske skyndsamt så att försvarskommittén, liksom regering och riksdag, får ett bra beslutsunderlag.

Ett liknande resonemang förs i motion Fö209 (vpk). Enligt motionärerna går det nu att tala om ett genombrott för freds- och nedrustningssträvandena; de menar att dessa strävanden också måste få betydelse för de avvägningar som försvarskommittén har att göra. Det finns, anser de, ett stort behov av ett helt nytt mer allsidigt sammansatt säkerhetspolitiskt synsätt. För att bidra till detta bör utöver militären även oberoende forskare, institutioner i Sverige och utomlands, politiker och andra delta. Motionärerna föreslår riksdagen att besluta att ge den arbetande försvarskommittén i uppdrag att utföra sådana säkerhetspolitiska studier och verka för ett sådant allsidigt sammansatt säkerhetspolitiskt underlag och beslut.

Även i motion Fö210 (mp) framförs liknande tankegångar. Det är, anför motionärerna, inte lätt att bedöma dagens militära hotbild och än svårare att gissa framtiden. Den slutliga bedömningen måste alltid göras av folkets valda representanter, men sannolikt skulle riksdagen ha hjälp av om man fick två alternativa bedömningar att begrunda. En borde, heter det, som tidigare göras av sakkunniga inom departement och försvarsstaber och en andra av sakkunniga från freds rörelsen – förslagsvis i regi av Svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Utskottet konstaterar med anledning av dessa motionsyrkanden att det i vårt försvarsplaneringssystem åvilar en parlamentariskt sammansatt för-

svarskommitté att på grundval av bredast möjliga sakunderlag utarbeta förslag rörande de säkerhetspolitiska utgångspunkterna för riksdagens långsiktiga försvarsbeslut. Genom försvarskommitténs arbete säkerställs ett parlamentariskt inflytande över hela förberedelseprocessen inför ett sådant beslut. Till försvarskommitténs förfogande står civil och militär expertis från departement och myndigheter, och det står kommittén fritt att härtöver inhämta all den information och det underlag den bedömer erforderlig. I direktiven för sittande försvarskommitté förutses att kommitténs förslag avseende säkerhetspolitikens grunder och inriktningen av totalförsvarets fortsatta utveckling kommer att undergå en bred remissbehandling. Kommittén kommer dessutom, enligt vad utskottet erfar, att i likhet med tidigare försvarskommittéer inbjuda oberoende forskare och experter att inför kommittén redovisa sin syn på olika säkerhetspolitiska frågor vid ett särskilt seminarium varefter bidragen avses komma att utges i bokform. Dessa olika förhållanden och åtgärder torde enligt utskottets mening motsvara även mycket högt ställda krav på brett och förutsättningslöst säkerhetspolitiskt underlag för försvarskommitténs förslag i olika skeden och inför riksdagens slutliga ställningstagande till ett nytt försvarsbeslut.

Med hänvisning till vad som i det föregående anförts anser utskottet att riksdagen ej bör bifalla här behandlade motionsyrkanden om utvidgat säkerhetspolitiskt underlag inför nästa försvarsbeslut. I detta sammanhang får utskottet anledning att även hänvisa till vad inledningsvis, med instämmande i försvarsministerns anförande, framhölls om vikten av att vår egen säkerhets- och försvarspolitiska planering präglas av konsekvens, stabilitet och långsiktighet.

Utskottet har i detta avsnitt, med utgångspunkt från det säkerhetspolitiska avsnittet i budgetpropositionen, behandlat ett antal motionsyrkanden med anknytning till säkerhetspolitiken: Fö201 (m), Fö202 (c), Fö203 (c, yrk. 2) samt Fö206 (m) om utländsk lastbilstrafik i Sverige, m.m., Fö204 (m) om säkerhetspolitikens grunder, m.m., (yrk. 1) samt om ubåtskränkningar och ubåtsskydd (yrk. 2), Fö205 (mp, yrk. 1–6) om ubåtskränkningar samt Fö208 (s), Fö209 (vpk, yrk. 1) och Fö210 (mp, yrk. 3) om säkerhetspolitiskt underlag inför nästa försvarsbeslut. I samtliga fall avstyrker utskottet bifall till motionsyrkandena.

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen anför angående säkerhetspolitiken.

Den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del

Under denna rubrik behandlar utskottet vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen (s. 10–13) har anført om den fortsatta utvecklingen av totalförsvaret. I detta sammanhang behandlas motionerna Fö204 (m), yrkande 6, och Fö210 (mp), yrkande 1, rörande vissa för totalförsvaret gemensamma planeringsförutsättningar. Slutligen tar utskottet upp några motionsyrkanden rörande övergripande sårbarhetsfrågor till behandling, nämligen motionerna Fö204 (m), yrkande 8, Fö209 (vpk), yrkande 2, Fö503 (c), yrkandena 1, 2, och 7 samt Fö504 (c).

Vid sin redogörelse i budgetpropositionen för den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del upphåller sig försvarsministern inledningsvis vid grunderna för och inriktningen av denna del av totalförsvaret. Han erinrar i detta sammanhang om den syn på krisers och krigs varaktighet och karaktär som låg till grund för 1987 års totalförsvarsbeslut och påminner om att det enligt detta beslut ankommer på regeringen och de funktionsansvariga myndigheterna att från de givna planeringsförutsättningarna göra de preciseringar som behövs för planeringen.

Försvarsministern kommenterar slutligen överstyrelsens för civil beredskap (ÖCB) programplan för perioden 1989/90–1993/94. Han redogör vidare för det aktuella handläggningsläget beträffande de för det civila totalförsvarets inriktning betydelsefulla utredningarna rörande grundsyn för mål och riskanalyser, totalförsvarets indelning på högre regional nivå och dess ledningsorganisation på central och regional nivå.

Utskottet

I två motioner från den allmänna motionstiden – Fö204 (m) och Fö210 (mp) – framförs kritik mot de totalförsvargemensamma antaganden rörande bl.a. krisers och krigs varaktighet och karaktär och därmed sammanhängande importantaganden som lades fast i samband med 1987 års totalförsvarsbeslut.

Moderata samlingspartiet upprepar i sin kommittémotion Fö204 (yrkande 6) sin redan tidigare framförda kritik mot ifrågakarande planeringsförutsättningar med krav på att regeringen skall låta ompröva dem.

Även motionärerna i miljöpartiets partimotion Fö210 (yrkande 1) ger uttryck åt en avvikande uppfattning beträffande dessa grundläggande antaganden för uppbyggnaden av vår beredskap. De föreslår att man i näringslivet bör ta beredskapshänsyn med tanke på en treårig krigs- och avspärrningsperiod.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att riksdagen på förslag av utskottet avslagit tidigare framförda motionsförslag om en omprövning av de i det senaste försvarsbeslutet fastlagda planeringsförutsättningarna rörande kriser och krigs varaktighet och karaktär och därmed sammanhängande importantaganden (FöU 1986/87:11 s. 32, FöU 1987/88:11 s. 15). Utöver de skäl som då angavs mot en sådan omprövning under löpande försvarsbeslutsperiod har sedan dess tillkommit att 1988 års försvarskommitté nyligen påbörjat sitt arbete. I kommitténs uppgifter ingår bl.a. att ange planeringsmål för beredskapen inom det civila totalförsvaret och dess olika funktioner. Utskottet anser sålunda att här behandlade motionsyrkanden Fö204 (m), yrkande 6, och Fö210 (mp), yrkande 1, i likhet med tidigare motioner i ämnet inte bör bifallas av riksdagen.

Av det anförda framgår att utskottet inte har någon crinran mot vad föredragande statsrådet har anfört om totalförsvarets gemensamma planeringsantaganden. Utskottet anser att riksdagen också bör lämna vad försvarsministern i övrigt har anfört om den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del utan crinran.

Utskottet övergår att behandla några motioner som övergripande tar upp frågor om *samhällets sårbarhet*. Motioner om sårbarheten inom viss funktion av det civila totalförsvaret behandlar utskottet i det följande i avsnittet om den funktionsvisa inriktningen av totalförsvarets civila del.

I motion Fö204 (m), yrkande 8, återkommer moderata samlingspartiet med ett tidigare framfört motionsyrkande om behovet att vidta snabba åtgärder för att möta den ökade sårbarheten i det moderna samhället inte minst till följd av ökad datorisering.

I motion Fö503 (c), yrkandena 1 och 2, behandlar motionärerna det sårbara samhället ur en rad aspekter. De anser bl.a. att en parlamentarisk sårbarhetsberedning bör tillsättas med uppgift att pröva vilka åtgärder som bör vidtas för att skapa en uthållig utveckling. Utredningen föreslås bl.a. studera behovet av att genom lagstiftning och bidrag komma till rätta med sårbarhetsfrågorna. Motionärerna riktar i ett yrkande (yrkande 7) uppmärksamheten på sårbarheten i våra storstäder.

Även i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fö209, yrkande 2, ser motionärerna med oro på sårbarheten i vårt samhälle. Man pekar främst på sårbarheten inom sjukvårdsområdet men crinrar också om den sårbarhet som vidlåder energi- och livsmedelsförsörjningen. Motionärerna ser en ändrad samhällsstruktur där de olika landsdelarna ur försörjningssynpunkt kan fungera var för sig som ett medel att minska vår sårbarhet. De efterlyser avslutningsvis ett totalförsvaret som inte endast förlitar sig på militära resurser.

Motionärerna i motion Fö504 (c) framhåller betydelsen av en regional balans som grund för ett starkt totalförsvaret.

Utskottet erinrar inledningsvis om att samhällets sårbarhet redan tidigare har behandlats av utskottet i olika sammanhang (senast i betänkandet FöU 1987/88:11, s. 67). Utskottet underströk därvid med hänvisning till 1987 års totalförvarsbeslut betydelsen av att försvarsaspekterna beaktas och beredskapshänsyn tas i den fredstida planeringen och samhällsutvecklingen. Utskottet framhöll att samhällets förmåga att möta fredstida störningar är grundläggande för möjligheterna att verka i kriser och krig. Sårbarhetsfrågorna borde, ansåg utskottet, beaktas som problem som avser skilda funktioner och poängterade att planeringen av åtgärder skulle genomföras av resp. funktionsansvarig myndighet. Det framhölls också vara viktigt att beredskapsbehoven på allvar beaktas och sprids till myndigheter, organisationer, företag m. fl. som deltar i planeringen och utvecklingen av samhällets olika delar och att de även beaktas i forskningssammanhang.

Utskottet vill här än en gång, med hänvisning till det anförda, understryka vikten av att beredskapsbehoven blir tillgodosedda inom ramen för en samhällsutveckling som är och bör vara präglad av medborgarnas fredstida behov. Det bör i detta sammanhang erinras om att det i 1987 års försvarsbeslut togs viktiga initiativ i syfte att minska samhällets sårbarhet på olika särskilt utsatta områden, bl.a. när det gäller hälso- och sjukvården och telekommunikationerna. Till bilden hör också att ÖCB och statens räddningsverk (SRV) ägnar dessa frågor uppmärksamhet, bl.a. när de gäller våra storstäders sårbarhet. Den nu arbetande försvarskommittén kommer också att få anledning att beakta samhällets sårbarhet i sitt arbete. Utskottet räknar

med att bl. a. synpunkter av det slag som framförs i här behandlade motioner därvid kommer att bli beaktade. Något utredningsarbete därutöver i enlighet med vad som föreslås i motion Fö503 (c) anser utskottet inte vara påkallat, varför yrkandena 1, 2 och 7 bör avslås. Detsamma gäller, såsom framgår av det föregående, motionerna Fö204 (m), yrkande 8, Fö209 (vpk), yrkande 2 samt Fö504 (c).

Utskottets ställningstagande i detta avsnitt innebär att riksdagen föreslås lämna utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del samt avslå motionerna Fö204 (m), yrkandena 6 och 8, Fö210 (mp), yrkande 1, Fö209 (vpk), yrkande 2, Fö503 (c), yrkandena 1, 2 och 7, och Fö504 (c).

Planeringsramar för totalförsvarets civila del

Under denna rubrik behandlar utskottet vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen (s. 13–19) har anfört om ekonomiska resurser för totalförsvarets civila del och i samband därmed framförda förslag till planeringsramar för totalförsvarets civila del avseende dels perioden 1989/90–1991/92, dels budgetåret 1989/90. Till detta avsnitt har också förts motion Fö204 (m), yrkande 9, rörande viss ramuppräknning, och yrkande 10 i samma motion till den del detta yrkande har en sådan anknytning. Här behandlas vidare motion Fö203 (c), yrkande 10, och yrkandena 8, 9 och 11 till den del de rör ramfrågor samt motion Fö210 (mp) yrkandena 8–11.

Bakgrund

1987 års totalförvarsbeslut innebar att nya principer infördes för finansieringen av beredskapsåtgärder inom totalförsvarets civila del. Sålunda beslutades om en gemensam planeringsram för den civila delen av totalförsvaret. För försvarsbeslutsperioden (1987/88–1991/92) fastställdes denna ram till 7 823 milj. kr. i prisläge 1986/87 (för dåvarande civilförvar i prisläge februari 1986) och för budgetåret 1987/88 till 1 591,8 milj. kr.

Utöver denna ram skulle enligt försvarsbeslutet under försvarsbeslutsperioden 500 milj. kr. avdelas för att förbättra beredskapen när det gäller hälso- och sjukvården i krig.

Försvarsbeslutet innebar vidare att fredskrislagren på kemi-, metall- och beklädnadsområdena skulle försäljas, varvid intäkterna avsågs användas för åtgärder inom den civila delen av totalförsvaret. De totala beredskapslagren av olja skulle också minskas.

Beredskapsförberedelserna inom affärsverkens ansvarsområden skall finansieras med egna medel. Undantag härifrån utgörs av statens järnvägar som finansierar sina beredskapsåtgärder med såväl egna som anslagsmedel. Beredskapsåtgärderna inom övriga funktioner finansieras inom ramen för myndigheternas ordinarie förvaltningsanslag.

ÖCB har enligt regeringens anvisningar i samråd med övriga funktionsansvariga myndigheter lämnat förslag till fördelning av den av regeringen för perioden 1989/90–1993/94 angivna planeringsramen. ÖCB påpekar att planeringen är osäker för de två år av perioden som infaller efter utgången av nuvarande försvarsbeslutsperiod. Eftersom utförsäljningen av lager som

delvis finansierar beredskapsåtgärderna under försvarsbeslutsperioden upphör i och med utgången av budgetåret 1991/92, behövs det enligt ÖCB ytterligare medel för att under de två sista åren av planeringsperioden behålla den vid försvarsbeslutsperiodens utgång uppnådda beredskapsnivån. ÖCB har vidare angivit att de beredskapsåtgärder som ÖCB har redovisat inom den anvisade planeringsramen beträffande vissa funktioner är otillräckliga för att uppnå uppsatta mål enligt 1987 års försvarsbeslut. Behovet av medel för detta ändamål beräknar ÖCB till sammanlagt 1 813 400 000 kr.

Föredragande statsrådet

I budgetpropositionen biträder försvarsministern i huvudsak den av ÖCB enligt regeringens anvisningar upprättade planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1993/94 om sammanlagt 8 341 405 000 kr. Beträffande den av ÖCB förordade resursförstärkningen framhåller försvarsministern att försvarsbeslutets inriktning och ekonomiska prioriteringar bör ligga fast varför det enligt hans mening inte är möjligt att förorda denna resursförstärkning. Han erinrar också om den av regeringen nyligen tillsatta försvarskommittén, som enligt sina direktiv skall förbereda underlag för ett nytt samlat långsiktigt försvarsbeslut år 1991.

I budgetpropositionen har den ekonomiska planeringsramen för budgetåret 1989/90 beräknats till 1 779,3 milj. kr., i beräknat genomförandeprisläge 1989/90. Beräkningen av ramen redovisas på s. 16 i propositionen och dess fördelning på anslag på s. 17–18. Planeringsramen för budgetåren 1989/90–1991/92 beräknas till 1 779,3 milj. kr. för vart och ett av de i perioden ingående budgetåren. I budgetpropositionen har regeringen hemställt att riksdagen skall fastställa förenämnda planeringsramar och lämna vissa därtill knutna bemyndiganden.

Utskottet

Utskottet vill inledningsvis redovisa de förslag i olika motioner som syftar till en uppräknig utöver regeringens förslag av planeringsramarna för totalförsvarets civila del.

I moderata samlingspartiets kommittémotion Fö204 föreslås att den ekonomiska ramen för totalförsvarets civila del skall räknas upp med 21,1 milj. kr. som kompensation för ett underutnyttjande av förslagsanslagen inom motsvarande planeringsram för budgetåret 1987/88. Motionärerna framhåller att ett sådant underutnyttjande regelmässigt kompenseras vid beräkningen av utgiftsramen för det militära försvaret, något som enligt deras mening också bör tillämpas när det gäller beräkning av planeringsramen för det civila totalförsvaret. Det ökade ekonomiska utrymmet, som skapas genom den föreslagna ramuppräknigen, anser motionärerna skall utnyttjas för att bl. a. avsätta ytterligare medel till ÖCB:s uppgifter i fråga om datasäkerheten, till civilbefälhavarorganisationen och till olika behov inom funktionen befolkningsskydd och räddningstjänst.

I motion Fö203 (c) föreslås att det utöver regeringens förslag skall anvisas 96 milj. kr. för beredskapslagring och industriella åtgärder. En sådan

medelsanvisning medför att planeringsramen för nästa budgetår måste räknas upp med samma belopp. De i samma motion framförda förslagen om ytterligare 3 milj. kr. för frivilligorganisationernas behov samt 1 milj. kr. för datasäkerhet och intern information medför inte behov av uppräkningsramen i motsvarande grad eftersom dessa medelstillskott balanseras genom att i motionen samtidigt föreslås en minskning med 4 milj. kr. av medlen till drift av beredskapslager i förhållande till regeringens förslag.

Miljöpartiet föreslår i sin partimotion Fö210 att ytterligare 140 milj. kr. skall tillföras den civila delen av totalförsvaret för att tillgodose denna totalförsvarens behov i enlighet med det av ÖCB i anslagsframställningen förordade budgetalternativet B. Vidare föreslås att 50 milj. kr. skall anvisas för uppläggande av lager av återanvändbar sjukvårdsmateriel och 80 milj. kr. för bidrag i syfte att öka beredskapshänsynen i samhällsplaneringen. Slutligen anser motionärerna i motion Fö210 att ytterligare 120 milj. kr. skall tillföras för befolkningsskydd (främst för skyddsrum) och 1 milj. kr. för stöd till civilförsvarfsförbundets hemskyddsverksamhet. De av miljöpartiet framförda förslagen medför behov att räkna upp den för nästa år i propositionen föreslagna uppgiftsramen med sammanlagt 391 milj. kr.

Utskottet kan inte bifalla att planeringsramen för det civila totalförsvaret för nästa budgetår skall räknas upp i enlighet med vad som föreslås i motion Fö204 (m). Planeringsramen för det civila totalförsvaret utgörs av summan av i ramen ingående anslag (delar av anslag). Den har således en annan budgetteknisk konstruktion än utgiftsramen för det militära försvaret. Den i motionen förordade beräkningsmetodiken är därför enligt utskottets mening inte tillämplig på nämnda planeringsram.

Utskottet anser dessutom att den av regeringen föreslagna planeringsramen i allt väsentligt ligger i linje med försvarsbeslutets inriktning och ekonomiska prioriteringar. Utskottet kan därför inte heller tillstyrka en uppräkningsram som följer av förslagen i motionerna Fö203 (c) och Fö210 (mp).

Utskottet anser dock en smärre omfördelning inom planeringsramen vara påkallad för att uppnå en ökad balans i fråga om utnyttjandet av medlen inom ramen. Sålunda bör enligt utskottets mening det under fjärde huvudtiteln uppförda anslaget J 1. Drift av beredskapslager minskas med 4 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag och därmed komma att motsvara av ÖCB anmält behov av medel för ändamålet. Av dessa 4 milj. kr. bör 1 milj. kr. föras till det under samma huvudtitel uppförda anslaget G 1. Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader. Detta medelstillskott är avsett att på sätt ÖCB har föreslagit användas för samhällets ADB-säkerhet i enlighet med riksdagens beslut (FöU 1987/88:1, rskr. 24, prop. 1987/88:95, FiU 25, rskr. 293). Vidare bör 3 milj. kr. föras till det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget B 8. Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer.

Vad utskottet anfört om omfördelning inom planeringsramen för den civila delen av totalförsvaret för nästa budgetår bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Den föreslagna omfördelningen ligger i linje med yrkandena 9, 10 och 11 i motion Fö203 (c) och tillgodoser till en del också yrkande 10 i motion Fö204 (m).

Planeringsramen för perioden 1989/90–1991/92 bör fastställas enligt regeringens förslag. 1988/89:FöU12

Utskottet återkommer i det följande till de av omfördelningen berörda anslagen under fjärde huvudtiteln. Arbetsmarknadsutskottet bereder den av utskottet föreslagna omfördelning såvitt den rör anslaget under tionde huvudtiteln till Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer.

I övrigt har utskottet inte något att erinra mot vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen har anfört om ekonomiska resurser för totalförsvarets civila del.

Utskottets ställningstagande i detta avsnitt innebär att utskottet fastställer de av regeringen föreslagna planeringsramarna för totalförsvarets civila del för budgetåret 1989/90 och perioden 1989/90–1991/92. Därvid avstyrker utskottet bifall till motion Fö204 (m), yrkande 9, samt Fö203 (c), yrkande 8, såvitt nu är i fråga och till Fö210 (mp), yrkandena 8–11 såvitt nu är i fråga. En föreslagen omfördelning inom planeringsramen för budgetåret 1989/90 sker med bifall till motion Fö203 (c), yrkandena 9 och 11, såvitt nu är i fråga samt till yrkande 10 i samma motion och med anledning av motion Fö204 (m), yrkande 10 i här behandlad del.

Den funktionsvisa inriktningen inom totalförsvarets civila del

Under denna rubrik behandlar utskottet vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen (s. 19–44) har anfört om den fortsatta utvecklingen inom olika funktioner av det civila totalförsvaret samt rörande ansvaret under kriser och krig för vissa av dessa funktioner (s. 44–45). Utskottet tar också i sammanhanget upp vad föredragande statsrådet har anfört om beredskap inom ADB-området (s. 46). En rad motioner med anknytning till vissa av funktionerna behandlas också i sammanhanget.

Föredragande statsrådet

Försvarsministern behandlar i särskilda avsnitt den fortsatta utvecklingen inom de i totalförsvarets civila del ingående funktionerna

- Civil ledning och samordning (s. 19–21),
- Befolkningskydd och räddningstjänst (s. 21–29),
- Psykologiskt försvar (s. 29–30),
- Hälso- och sjukvård m.m. (s. 30–31),
- Telekommunikationer (s. 31–32),
- Transporter (s. 32),
- Livsmedelsförsörjning m.m. (s. 33–34),
- Energiförsörjning (s. 34–36),
- Försörjning med industrivaror (s. 36–38) och
- Övriga viktiga samhällsfunktioner (s. 38–44).

Utskottet

Utskottet konstaterar att 1987 års försvarsbeslut anger verksamhet av särskild betydelse för att krigsskedet skall ges hög prioritet. Detta gäller

särskilt funktionerna Befolkningsskydd och räddningstjänst; Hälso- och sjukvård m.m. samt Transporter vilka alla har att uppfylla mål som lagts fast i 1987 års totalförvarsbeslut. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i ett yttrande denna dag till socialutskottet understryker det angelägna i att uppbyggandet enligt 1987 års försvarsbeslut av hälso- och sjukvården i krig påskyndas. Betydelsefulla områden är också funktioner som innefattar tekniska försörjningssystem, t.ex. kommunalteknisk försörjning och distributionssystem inom energiområdet.

Utskottet anser att vad föredragande statsrådet har anfört rörande den fortsatta utvecklingen av de olika funktionerna inom den civila delen av totalförsvaret i stora drag och i allt väsentligt har den inriktning som 1987 års totalförvarsbeslut angivit. Frågan om ekonomiska resurser för att genomföra denna i 1987 års försvarsbeslut fastlagda utveckling behandlar utskottet i annat sammanhang. Vad föredragande statsrådet anfört om den framtida utvecklingen av funktionerna inom det civila totalförsvaret bör riksdagen därför enligt utskottets mening lämna utan erinran.

Utskottet övergår att behandla en rad motioner från den allmänna motionstiden som har anknytning till vissa av de funktioner vars framtida utveckling utskottet i det föregående har behandlat. Motionerna behandlas grupperade funktionsvis.

Motioner med anknytning till funktionen Civil ledning och samordning

Av de under den allmänna motionstiden 1989 väckta motionerna har motionerna Fö503 (c), yrkandena 3–6, Fö501 (m), Fö507 (s), Fö510 (c) och Fö511 (c) anknytning till funktionen Civil ledning och samordning.

I motionerna Fö503 (c) och Fö511 (c) föreslås olika *utredningar med anknytning till det civila totalförsvarets ledning*. Enligt motionärerna i motion Fö503 bör ÖCB och SRV i syfte att förbättra samordningen mellan de båda myndigheterna utreda den centrala ledningen (yrkande 4). Vidare bör man enligt motionärerna inom ramen för en i budgetpropositionen aviserad översyn av samtliga statliga verk närmare granska hur dessa tar beredskaps-hänsyn i samhällsplaneringen (yrkande 5).

I motion Fö511 (c) föreslås att riksdagen hos regeringen skall begära en översyn av civilbefälhavarinstruktionen och en lagstiftning som reglerar civilbefälhavarnas föreskriftsrätt gentemot sjukvårdshuvudmännen.

Utskottet vill beträffande yrkande 4 i motion Fö503 (c) om en utredning i syfte att främja samordningen av ÖCB:s och SRV:s verksamhet erinra om att denna samordning togs upp som en central fråga redan i samband med tillkomsten av ÖCB och SRV. Det kan vidare framhållas att chefen för ÖCB för närvarande ingår i styrelsen för SRV medan chefen för SRV på motsvarande sätt är ledamot av ÖCB:s styrelse. Enligt vad utskottet har inhämtat fungerar samarbetet i den fastlagda organisationen bra. Utskottet anser därför att den i motionen föreslagna utredningen inte behöver genomföras. Motion Fö503 (c), yrkande 4, bör därför inte bifallas av riksdagen.

Utskottet anser det inte heller vara motiverat att, som föreslås i yrkande 5 i motion Fö503 (c), den i budgetpropositionen aviserade utredningen av de

statliga verken skall ges i uppgift att särskilt granska i vilken utsträckning och på vilket sätt dessa tar beredskapshänsyn i beredskapsplaneringen. Det kan i sammanhanget påpekas att det enligt den så sent som år 1987 utfärdade verksförordningen (1987:1100) åligger myndighetschef att i verksamheten beakta de krav som ställs av hänsyn till totalförsvaret, en föreskrift som utskottet utgår från efterlevs av verksledningarna. Sålunda bör inte heller motion Fö503 (c) i nu behandlad del bifallas.

Utskottet anser inte heller att den översyn av civilbefälhavarinstruktionen (1988:1121) som föreslås i motion Fö511 (c) behöver genomföras. Underlag i detta hänseende kommer att tas fram inom ramen för en pågående översyn av civilförsvarslagstiftningen m.m. (CFL-utredningen). Även den översyn överbefälhavaren och ÖCB genomför rörande ledningen av totalförsvaret på skilda nivåer har betydelse i sammanhanget. Motionärens förslag om lagstiftning rörande civilbefälhavarnas föreskriftsrätt gentemot sjukvårdshuvudman bör också ses mot bakgrund av resultatet av nämnda utredningsarbete. Motion Fö511 (c) bör därför avslås av riksdagen.

Beträffande ett i motion Fö510 framfört förslag att inrätta en *civilförsvarshögskola* för kvalificerad utbildning i civil beredskap och civilförsvaret erinrar utskottet om att riksdagen helt nyligen behandlat denna fråga (prop. 1988/89:52, FöU 10, rskr. 99). Riksdagen lämnade därvid utan erinran vad försvarsministern i proposition 1988/82:52 om vissa personalfrågor inom försvaret m.m. anförde om att förutsättningarna att inrätta en sådan högskola skulle närmare utredas. Något ytterligare ställningstagande i frågan bör inte göras av riksdagen. Motion Fö510 (c) bör därför inte bifallas.

Motionerna Fö503 (c), yrkandena 3 och 6, och Fö501 (m) tar upp beredskapsfrågor med anknytning till *den kommunaltekniska försörjningen*.

Denna verksamhet är, vill utskottet inledningsvis framhålla, av stor betydelse för såväl freds- som krigssamhället eftersom den innefattar den betydelsefulla försörjningen med el, gas, värme samt vatten. Redan för att säkra de fredstida behoven på dessa områden behövs det säkerhetsåtgärder som det ankommer på kommunen att vidta. För åtgärder som härutöver krävs för att motverka krigstida störningar har det ställts särskilda medel till ÖCB:s disposition för bl.a. installationer av reservanordningar och åtgärder som möjliggör start och drift av särskilda delsystem.

ÖCB har sålunda inom ramen för ett projekt kallat KRAS (kommunal riskanalys fred-kris-krig) utvecklat en metod för integrerad riskhantering i syfte att tillgodose behovet av reservanordningar och att öka uthålligheten i fråga om försörjningen. Projektet bedrivs försöksvis i samarbete med Svenska kommunförbundet, socialstyrelsen, statens energiverk och statens vattenfallsverk. Kommuner som genomfört en sådan riskanalys kan få ersättning av statsmedel med halva kostnaden för anskaffning av reservanordningar i den mån analysen visar att dessa behövs. Ett skäl till utvecklandet av denna metod är att få en grund för bedömning av hur stort behovet av beredskapsåtgärder i krig är utöver vad kommunerna behöver för att möta fredstida störningar.

I motion Fö503 (c), yrkande 3, framhåller motionärerna KRAS-projektets positiva betydelse för kommunernas beredskapsplanering. Utöver att osä-

kerheten i finansieringsfrågan elimineras ökar projektet, enligt motionärerna, politikerna och tjänstemäns medvetenhet om beredskapsfrågorna och utvecklar praktiska arbetsformer och rutiner internt mellan kommunernas förvaltningar liksom mellan kommuner och näringsliv, länsstyrelser och andra organ. Motionärerna anser därför att försöksverksamheten med kommunal riskanalys bör genomföras i samtliga kommuner.

I ett annat yrkande (yrkande 6) i motion Fö503 (c) erinrar motionärerna om vattenförsörjningens sårbarhet som följd av att de vattentäkter som utnyttjas är stora och distributionsledningar och vattentorn tydligt utmärkta. Vattenförsörjningen i sin helhet bör enligt motionärerna bli föremål för analyser och studier.

Motion Fö501 (m) behandlar vår sårbarhet när det gäller elförsörjningen. Motionären erinrar om att sårbarhetsutredningen med förödande tydlighet visade det svenska samhällets beroende av elektrisk ström. Denna utredning har, hävdar motionären, av de flesta ansvariga myndigheter placerats i arkiv. Han anser att de myndigheter som har ansvaret för befolkningsskyddet bör få instruktioner att ta fram program för att effekterna av en mer omfattande distributionsstörning i eldistributionen skall kunna lindras.

Utskottet noterar att ÖCB i sin programplan framhåller att sårbarheten inom den kommunaltekniska försörjningen är påtaglig, främst inom el-, vatten- och värmesystemen. Åtgärder i syfte att minska denna sårbarhet är angelägna. Utskottet ser bl.a. det s.k. KRAS-projektet som ett lämpligt system att stimulera kommunerna att vidta åtgärder i detta syfte. Genom att bygga ut den redan i fredstid angelägna beredskapen inom den kommunaltekniska försörjningen för beredskapsbehoven även i krig skapas en för såväl fred som krig integrerad beredskap på detta område. För statliga bidrag till sådana tilläggsåtgärder för krigsberedskapen inom ramen för KRAS-projektet har i budgetpropositionen (s. 57) för budgetåret 1989/90 beräknats ytterligare 21,6 milj. kr., vilket innebär att totalt ca 60 milj. kr. kommer att stå till ÖCB:s förfogande för ändamålet nästa budgetår.

Förutsättningar föreligger sålunda att ytterligare kommuner kan ingå i projektet nästa budgetår, något som ligger i linje med yrkande 3 i motion Fö503 (c). Motionsyrkandet får därmed anses tillgodosett och bör avslås av riksdagen.

De i motionerna Fö503 (c) och Fö501 (m) behandlade behoven att minska vattenförsörjningens och eldistributionens sårbarhet är centrala frågor som utskottet räknar med kommer att beröras i 1988 års försvarskommittés arbete och i väsentlig mån redan nu kan bli tillgodosedda genom de åtgärder som enligt vad som framgår av det föregående redan står till buds inom ramen för KRAS-projektet. Även yrkande 6 i motion Fö503 och motion Fö501 bör därför avslås.

Utskottet vill slutligen här behandla motion Fö507 (s) i vilken motionären erinrar om att *bostadsförvaltande företags områdeschefer* har en stor kännedom om de bostadsområden där de tjänstgör. Denna bör, enligt motionären, tas till vara i den kommunala beredskapsuppbyggnaden. Detta förutsätter dock, anför han, att denna personal inte inkallas för sedvanlig tjänstgöring i stridande förband eller motsvarande.

Utskottet konstaterar att den civila delen av totalförsvaret i stor utsträck-

ning bygger på det civila samhällets resurser. Erfarenhet och kunnande från verksamhet i det civila samhället bör därför utnyttjas i beredningsplaneringen. Den personal motionen avser är självfallet en tillgång som om möjligt bör tas till vara vid uppbyggandet av den kommunala beredskapen. Utskottet kan dock inte dela motionärens uppfattning att ifrågavarande områdeschefer för detta ändamål skall ges generell uppskov med sin militärtjänstgöring. Behovet att utnyttja den här aktuella personalen för den kommunala beredskapen måste i varje enskilt fall vägas mot andra viktiga personalbehov inom totalförsvaret, t.ex. för viktiga befattningar inom det militära försvaret. Riksdagen bör sålunda inte bifalla motion Fö507 (s).

Motioner med anknytning till funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst

Utskottet behandlar under denna rubrik fyra motioner från den allmänna motionstiden 1989 – Fö402 (m), yrkande 5, Fö506 (m), Fö508 (s) och Fö513 (c) – som rör befolkningsskyddet och räddningstjänsten i krig. Vidare behandlar utskottet i detta avsnitt en rad motioner rörande personal- och utbildningsfrågor m.m.: Fö701 (c), Fö707 (s), Fö710 (s), Fö711 (fp), Fö713 (s), Fö719 (m), Fö724 (s) och Fö727 (mp). Utskottet har också till detta avsnitt sammanfört en rad motioner rörande transport av farligt gods, nämligen Fö204, yrkande 7, Fö702 (fp), Fö703 (c), Fö704 (mp), Fö705 (fp), Fö708 (s), Fö716 (mp), Fö723 (m), Fö725 (mp), Fö728 (c), Fö729 (vpk), Fö730 (mp), Fö731 (mp) och Fö732 (c). Slutligen tar utskottet här till behandling upp tre motioner (Fö712 c, Fö721 fp och Fö726 s) som rör sötningsskyddet.

Motionerna Fö506 (m) och Fö508 (s) behandlar *skyddsrumssituationen i Stockholmsområdet*. Enligt motion Fö508 (s) kommer den nuvarande bristen på skyddsrum i Stockholmsområdet att i ett krigsläge kräva utrymningar i en sådan storleksordning att möjligheterna att där bedriva ordnad samhällsverksamhet starkt reduceras. Man måste därför enligt motionärerna ta särskild hänsyn till Storstockholm och dess omgivning när det gäller behovet av skydd för befolkningen. Också enligt motion Fö506 (m) måste åtgärder vidtas i fråga om skyddsrummbygget i Stockholms län. I denna motion pekar motionärerna särskilt på svårigheten för hemskyddsorganisationen att på grund av brist på skyddsrum kunna fullgöra sina uppgifter.

Utskottet är väl medvetet om den brist på skyddsrum som finns i våra storstäder, bl.a. till följd av tidigare tillämpade principer för utrymning. Frågan har uppmärksamats i olika sammanhang. Stockholms län och stad är bl.a. prioriterade vid fördelningen av medel för såväl nybehovs- som bristtäckningsskyddsrum. Befolkningsskyddskommittén kommer de närmaste dagarna att lägga fram ett betänkande som ger en samlad syn på befolkningens behov av skydd i krig i olika delar av vårt land. I avvaktan på resultatet av beredningen av befolkningsskyddskommitténs förslag bör riksdagen inte uttala sig i frågan. Motionerna Fö506 (m) och Fö508 (s) bör därför inte bifallas av riksdagen.

Motion Fö513 (c) tar upp frågor kring *befolkningsskyddet i nedre Norrland*. Motionärerna befarar att den nya mål- och riskanalys som

befolkningsskyddskommittén utarbetar skall leda till att Västernorrlands län som ett bedömt lågriskområde kommer att eftersättas när det gäller befolkningsskyddet med negativa konsekvenser för alarmeringen och utbildningen av personal för civilförsvaret i denna region. Motionärerna bedömer att en minskad utbildning bl.a. medför risk att Sandöskolan kan komma att läggas ner. I motionen föreslås ökade resurser för befolkningsskyddet i Västernorrlands län.

Utskottet konstaterar att de frågor rörande befolkningsskyddet i Västernorrlands län som aktualiseras i motion Fö513 (c) är också de nära förknippade med resultatet av befolkningsskyddskommitténs arbete. Av betydelse i sammanhanget är också de överväganden 1988 års försvarskommitté enligt sina direktiv har att göra rörande bl.a. alarmering. I avvaktan på en slutlig utvärdering av resultatet av det sålunda pågående utredningsarbetet bör riksdagen inte göra något uttalande i frågan. Motion Fö513 (c) bör sålunda inte bifallas av riksdagen.

Enligt yrkande 5 i motion Fö402 som rör försvaret av Skåne saknar civilförsvarets undsättningsenheter kapacitet att, såsom det krävs, användas direkt efter mobilisering.

Utskottet ser allvarligt på de påtalade bristerna i undsättningsenheternas förmåga till omedelbara insatser efter mobilisering. Utskottet räknar dock med att en förbättring genom olika åtgärder bl.a. ökad övningsverksamhet snarast skall komma till stånd utan att riksdagen uttalar sig i frågan. Motion Fö402 (m) bör avslås såvitt nu är i fråga.

I två motioner – Fö710 (s) och Fö719 (m) – som utskottet nu övergår att behandla tar motionärerna upp vissa utbildnings- och personalfrågor.

Enligt motionären i motion Fö710 (s) saknas det tillräcklig kapacitet för *utbildning av brandpersonal* med eftersläpning i utbildningen som följd.

Utskottet har inhämtat att antalet utbildningsplatser för såväl brandmästare som brandförmän och brandmän kommer att väsentligt utökas nästa budgetår. Utskottet räknar med att det därigenom skapas en bättre balans mellan behov och resurser för utbildning av räddningstjänstpersonal än den som för närvarande råder. Motion Fö710 bör inte bifallas.

I motion Fö719 (m) vänder sig motionären mot att högsta nivån i karriären för *deltidsanställt brandbefäl* avskaffats och att småkommunernas deltidsanställda brandbefäl inte heller kan komma i fråga för utbildning till heltidsanställt befäl. Motionären anser att de bestämmelser i räddningstjänstförordningen (1986:1107) som hindrar den i motionen förordade växlingen mellan deltids- och heltidsanställning inom brandbefälskarriären bör avskaffas.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att det hinder för räddningstjänstpersonalen att växla från deltids- till heltidskarriär hänger samman med den ambitionshöjning som åsyftades med den nya räddningstjänstlagstiftningen och det nya utbildningssystemet för räddningstjänstpersonalen bl.a. när det gäller kommunernas förebyggande och skadeavhjälpande förmåga. Utskottet anser att riksdagen i avvaktan på ytterligare erfarenhet av det nya utbildningssystemet inte bör tillstyrka en ändring av räddningstjänstförordningen i de hänseenden motionären förordat. Det kan i sammanhanget också upplysas att utskottet har inhämtat att den i motionen aktualiserade växlingen från deltids- till heltidskarriär har avvisats av såväl SRV:s

utbildningsdelegation som dess dispensgrupp. I båda dessa partssammansatta fora har man entydigt uttalat att en växling från deltid- till heltidskarriär inte bör förekomma på annat sätt än som en start från grunden i heltidskarriären, dvs. som brandman på heltid. Motion Fö719 (m) bör därför avslås av riksdagen.

I motion Fö711 (fp) anser motionären att det råder oklarhet om *kommunernas behörighet* att utfärda olycksförebyggande föreskrifter i annat syfte än för att förebygga brand och brandolyckor. Enligt motionen bör gällande lagstiftning ses över i avsikt att ge den lokala ledningen för räddningstjänsten full kompetens att inskrida mot alla former av eller hot om olyckor.

Utskottet konstaterar att enligt 7 § i räddningstjänstlagen har kommunerna inte endast skyldighet att förebygga bränder och skador till följd av bränder utan också att främja annan olycks- och skadeförebyggande verksamhet i kommunen. Enligt vad utskottet har erfarit har SRV utgivit en handbok i kommunal riskanalys inom räddningstjänsten till vägledning för kommunernas skadeförebyggande uppgifter. Oklarheten rörande den i motionen angivna behörighetsfrågan torde därmed komma att undanröjas. Motion Fö711 (fp) bör avslås.

I motion Fö701 (c) anser motionärerna att *sjöräddningsresurserna i Öresund* är otillräckliga. Detta sker mot bakgrund av en befarad brist på sådana resurser sedan en för sjöburna räddningsinsatser utrustad bogserbåt inte längre kan utnyttjas av brandkåren i Malmö.

Utskottet har inhämtat att sjöfartsverket, som enligt 27 § i räddningstjänstlagen är huvudman för räddningstjänsten till sjöss, bedömer att sjöräddningstjänstsresurserna i Öresund är tillräckliga. Motion Fö701 (c) avstyrks av utskottet.

I motion Fö707 (s) framhålls att det arbete som SRV bedriver i syfte att förebygga och begränsa skadeverkningar av stora olyckor, bl.a. inom kemikalie- och kärnindustriområdena, är av stor betydelse också för *miljöskyddsarbetet*. Det är därför enligt motionären angeläget att detta arbete bedrivs kraftfullt och med stora resursinsatser.

Motionären föreslår vidare att det upprättas ett *miljötekniskt centrum i Karlstad*. För en sådan etablering talar enligt motionären att det i Karlstad redan finns väsentliga kunskaper på detta område inom SRV och den kemitekniska linjen vid högskolan i Karlstad.

Utskottet delar motionärens uppfattning att SRV:s arbete med att förebygga och begränsa skadeverkningar av stora olyckor är en väsentlig del av miljövårdsarbetet och att detta arbete bör bedrivas kraftfullt. Uppfattningen delas också enligt vad utskottet har inhämtat av SRV. Utskottet anser att ett uttalande av riksdagen enligt motionärens förslag inte är nödvändigt.

När det gäller förslaget att till Karlstad förlägga ett miljötekniskt centrum vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen beslutat att förlägga ett centrum för miljövetenskaplig forskning till Umeå (prop. 1986/87:80 bil. 6 s. 54–55 och 100, UbU 26, rskr. 282). Där finns redan hög kompetens på området vid såväl universitet som inom den del av försvarets forskningsanstalt som förlagts dit (FOA 4). Det kan också erinras om att riksdagen beslutat att till Umeå förlägga totalförsvarets skyddsskola (prop. 1987/88:112, FöU 9, rskr. 241).

Motion Fö713 (s) rör *räddningstjänsten i glesbygd*, som enligt motionärerna bör förbättras. I detta syfte föreslås att regeringen skall ge SRV i uppdrag att senast vid utgången av år 1989 redovisa de åtgärder som avses vidtas för att förbättra räddningstjänsten i våra glesbygder.

I linje med sin i samband med behandlingen av ett tidigare yrkande i frågan (1988/89:FöU2) framförda uppfattning anser *utskottet* att SRV kan förväntas följa och redovisa uppbyggnaden av räddningstjänsten i glesbygd inom ramen för sina ordinarie tillsyns- och samordningsuppgifter utan ett uppdrag av det slag som föreslås i motionen. Motion Fö713 (s) bör avslås av riksdagen.

I två motioner, Fö724 (s) och Fö727 (mp), föreslås att det upprättas en *svensk räddningsstyrka för internationella räddningsinsatser*.

Utskottet har inhämtat att SRV har fått regeringens uppdrag att utarbeta förslag till former för framtida katastrofhjälp. Frågan om upprättande av en räddningsstyrka av det slag som motionärerna åsyftar kommer att övervägas i detta sammanhang. Syftet med motionerna Fö724 (s) och Fö727 (mp) blir därmed tillgodosett, och motionerna bör avslås.

Ett flertal motioner från den allmänna motionstiden tar upp frågor om *transporter med farligt gods*. *Utskottet* har i ett tidigare betänkande (FöU 1987/88:7) behandlat ett stort antal motioner i detta ämne. Många av de nu väckta motionerna tar på nytt upp frågor som då behandlades av *utskottet*. Nu liksom då har för beredning av *utskottet* hänförts ett antal motioner rörande transporter av farligt gods som sorterar under andra myndigheter än SRV och som normalt skulle ha handlagts av andra riksdagsutskott. Den valda handläggningen gör det möjligt att på samma sätt som då *utskottet* senast behandlade dessa transportfrågor ha ett samlat grepp på hela frågekomplexet.

Över motioner rörande sjötransporter med farligt gods har synpunkter inhämtats från sjöfartsverket.

Försvarsministern redovisar i budgetpropositionen flera viktiga förslag som SRV framlagt i en rapport om vägvalsstyrning vid transporter av farligt gods. Av rapporten framgår bl.a. att styrningen av vägvalet bör ske genom rekommendationer och endast i särskilda fall genom föreskrifter. SRV har vidare i sin programplan beskrivit hur det fortsatta arbetet skall bedrivas för att höja säkerheten vid denna typ av transporter.

Försvarsministern anser att vägvalsstyrning i allt väsentligt bör ske i enlighet med förslagen i SRV:s rapport. Det är enligt försvarsministern vidare väsentligt att ett underlag för ett ställningstagande till den långsiktiga inriktningen tas fram. Enligt hans mening bör SRV inom ramen för sitt samordningsansvar i detta sammanhang även belysa hur farligt gods över huvud skall transporteras.

Utskottet konstaterar att det arbete som SRV har utfört bl.a. för att ta fram ett vägvalssystem för transporter av farligt gods och de åtgärder som SRV i övrigt förbereder i syfte att höja säkerheten vid sådana transporter ligger i linje med vad riksdagen anförde om betydelsen av SRV:s övergripande samordningsansvar på området. Enligt *utskottets* mening är det fortsatta arbetet med dessa frågor av stor betydelse för uppbyggandet inom SRV av kapacitet och kompetens när det gäller transporter med farligt gods.

Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av att en långsiktig policy rörande dessa transporter utarbetas. För detta ändamål är ett målmedvetet samarbete mellan de i dessa frågor ansvariga myndigheterna viktigt. Bl.a. bör det ses som en grundläggande åtgärd att inom ramen för ett sådant samarbete ta fram en rikstäckande statistik.

Utskottet har erfarit att det också inom sjöfartsverket och andra berörda myndigheter pågår ett arbete med en långsiktig inriktning för att stärka samhällets gemensamma ansträngningar i detta avseende. Utskottet förutsätter att flera av de förslag till åtgärder för att öka säkerheten vid transporter av farligt gods som förs fram i här behandlade motioner kommer att beaktas i detta arbete. Utskottet har därför inte funnit det nödvändigt att föreslå riksdagen att göra uttalanden i enlighet med de olika motionsyrkandena. Detta innebär att riksdagen enligt utskottets mening bör avslå motionerna Fö204 (m), yrkande 7, Fö702 (fp), Fö703 (c), Fö704 (mp), Fö705 (fp), Fö708 (s), Fö716 (mp), Fö723 (m), Fö725 (mp), Fö728 (c), Fö729 (vpk), Fö730 (mp), Fö731 (mp) och Fö732 (c).

Utskottet vill dock – liksom då det tidigare behandlade dessa transportfrågor – avslutningsvis understryka vikten av att det arbete som pågår fullföljs med kraft och målmedvetenhet under beaktande av den stora betydelse som samhället tillmäter säkerheten vid transporter av farligt gods.

Utskottet vill avslutningsvis behandla några motioner som avser *sotningsverksamheten*.

I motion Fö726 (s) erinrar motionären om att SRV har i uppdrag att utreda sotningsverksamhetens brandförebyggande betydelse och presentera resultatet av sitt arbete den 30 juni 1989. Motionären anser att det s.k. sotningsmonopolet snarast skall upphävas om det inte kan fastslås att sotningen har en brandförebyggande effekt.

Motionären i motion Fö712 (c) vill ha en uppluckring av det nu gällande sotningsmonopolet. Han anser att en enskild fastighetsägare skall av skorstensfejarmästare kunna ges rätt att själv utföra sotning i egen fastighet.

I motion Fö721 (fp) återkommer motionärerna med ett tidigare framfört förslag att man inom ramen för SRV:s utredning om sotningens brandförebyggande betydelse skall utreda möjligheten att förena sotningsdistriktets tillsyn av rök- och imkanaler med en obligatorisk tillsyn av frånluftskanaler.

Utskottet anser att det i motion Fö726 (s) framförda förslaget att slopa det s.k. sotningsmonopolet måste bedömas i ljuset av resultat av pågående utredning om sambandet mellan uraktlåtenhet att sota och uppkomsten av brand. Motion Fö726 (s) bör i avvaktan därpå inte bifallas.

När det gäller den i motion Fö712 (c) föreslagna ökade möjligheten för en fastighetsägare att själv få sota sin fastighet vill utskottet erinra om att 17 § räddningstjänstlagen i dag redan ger en sådan möjlighet i fråga om avlägset belägna bostadshus. Den bestämmelsen är dock avsedd att tillämpas restriktivt. I vilken utsträckning sotning bör utföras av skorstensfejarmästare hänger bl.a. samman med vilken förebyggande effekt sotningen har för brandskyddet. Denna fråga är såsom framgått av det föregående under utredning. Utskottet är i avvaktan på utredningsresultatet inte berett att tillstyrka den ändring i räddningstjänstlagen som motionären föreslår. Motion Fö712 (c) bör därför avslås av riksdagen.

Motionärerna i motion Fö721 (fp) upprepar ett tidigare framfört yrkande om utredning av förutsättningarna att förena rensningen av ventilationssystem med sotningsverksamheten. Utskottet har vid behandlingen av detta tidigare förslag (1988/89:FöU2) uttalat att en obligatorisk rensning av ventilationssystem först borde bedömas från bl.a. byggnadsteknisk synpunkt. Enligt vad utskottet har inhämtat pågår ett utredningsarbete rörande bl.a. ventilationssystem i våra byggnader utifrån de utgångspunkter utskottet förordat. Resultatet av detta arbete bör avvaktas. Motion Fö721 (fp) bör inte bifallas av riksdagen.

Motioner med anknytning till funktionen Livsmedelsförsörjning m.m.

Utskottet behandlar under denna rubrik motionerna Fö502 (s), Fö505 (c), Fö509 (m) och Fö514 (s).

I motion Fö502 (s) återkommer motionärerna med tidigare framförda synpunkter (FöU 1986/87:11 s. 154) rörande obalansen på *försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet* med utgångspunkt i utvecklingen i Södermanlands län. Motionärerna anser att beredskapskraven bättre skall beaktas vid planering som berör livsmedelssektorn, främst vad gäller förädlings- och distributionsledet.

Även motionärerna i motion Fö509 (m) pekar i ett yrkande (yrkande 1) på den obalans som råder i landet i fråga om livsmedelsproduktionen med därav följande olika förutsättningar att i en krissituation klara behovet av producerade livsmedel.

Yrkande 2 i motion Fö509 (m) syftar till en *ändrad lagring av kvävegödselmedel*. Motionärerna framhåller att Sverige i dag saknar egen ammoniak tillverkning. Detta är enligt deras mening allvarligt från beredskapssynpunkt. 1987 års totalförsvarsbeslut måste, anser motionärerna, omprövas till den del det innebar utförsäljning av våra lager av kvävegödselmedel.

Motion Fö514 (s) har också som utgångspunkt den obalans som råder i vårt land när det gäller livsmedelsproduktionen och de problem detta medför för beredskapsförsörjningen på livsmedel. Motionärerna erinrar om att det i Bergslagen, där jordbruket har svårt att hävda sig, finns ett antal kommuner som gemensamt har utarbetat modeller för ett mindre sårbart jordbruk. Dessa s.k. *utvecklingsgårdar* avses användas för att utveckla och pröva jordbruksformer med väsentligt mindre inbyggd sårbarhet. Utvecklingsgårdarna avses ingå som en del i kommunens beredskap för livsmedels- och energiförsörjningen vid en eventuell kris och i övrigt drivas på företagsekonomiska grunder och som en naturlig del i den kommunala infrastrukturen. Motionärerna föreslår att riksdagen skall göra ett uttalande om behovet av försök med sådana gårdar.

I motion Fö505 (c) vill motionärerna ha en ändring av *beredskapsmålet för försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet*. De pekar på att den pågående miljöförstörelsen i världen genom försurning, förgiftning och klimatpåverkan snabbt kan leda till att ekosystemets uthålliga produktionsförmåga inte kan upprätthållas. Av bl.a. detta skäl anser motionärerna att ett framtida beredskapsmål bör innefatta beredskap även med hänsyn till en förändrad miljö- och natursituation.

Utskottet erinrar om att 1988 års försvarskommitté enligt sina direktiv bör analysera samhällsutvecklingens betydelse från beredskapssynpunkt och därvid överväga behovet av ökad beredskapshänsyn i samhällsutvecklingen. Bland de områden som därvid särskilt bör studeras anges livsmedelsförsörjningen. Kommittén bör därefter överväga och lämna förslag till kompletterande beredskapsåtgärder vad avser bl. a. lagringskyldighet för företag men också för andra kompletterande åtgärder. I avvaktan på resultatet av detta pågående utredningsarbete är utskottet inte berett att tillstyrka bifall till någon av de motionsyrkanden rörande försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet som tas upp till behandling i motionerna Fö502 (s), Fö505 (c) och Fö509 (m). De bör sålunda inte bifallas av riksdagen.

Den i motion Fö514 (s) behandlade försöksverksamheten med s.k. utvecklingsgårdar i Bergslagen ser utskottet som ett värdefullt bidrag till att finna nya vägar för att tillgodose beredskapsbehoven på livsmedelsområdet. Utskottet räknar med att en sådan försöksverksamhet kommer till stånd i kommunal regi utan att riksdagen uttalar sig i frågan. Inte heller motion Fö514 (s) bör sålunda bifallas.

Anslagsfrågor

Under denna rubrik behandlar utskottet regeringens förslag rörande de i budgetpropositionen slutligt behandlade anslagsfrågorna (s. 47-48, 53-94). Här behandlas också motion Fö203 (c), yrkandena 8, 9 och 11, såvitt gäller framförda förslag till avvikelser från den i propositionen föreslagna anslags-tilldelningen. Även motion Fö204 (m), yrkandena 10-13, tas upp till behandling i detta sammanhang.

Utskottet

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen, att dels fastställa regeringens förslag till planeringsram för totalförsvarets civila del för budgetåret 1989/90 till 1 779,3 milj. kr. i beräknat genomförandeprisläge 1989/90, dels som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört rörande en smärre omfördelning av medel inom nämnda ram.

Såsom framgår av redogörelsen i det föregående innebär den föreslagna omfördelningen såvitt gäller anslagen inom fjärde huvudtiteln att anslaget J 1. Drift av beredskapslager skall minskas med 4 milj. kr. och anslaget G 1. Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader tillföras ytterligare 1 milj. kr.

Moderata samlingspartiet har i sin kommittémotion Fö204 för budgetåret 1989/90 föreslagit från regeringsförslaget avvikande medelsanvisningar beträffande anslag inom fjärde huvudtiteln enligt följande uppställning

Anslag	Förändring	Anslagsbelopp
G 1. Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader	+ 1 500 000	51 000 000
G 2. Civil ledning och samordning	+ 300 000	70 300 000
G 3. Civilbefälhavarna	+ 1 000 000	27 000 000
H 1. Befolkningsskydd och räddningstjänst	+ 8 300 000	619 200 000

Centerpartiets i partimotionen Fö203 framförda förslag till ändrade medel under 1988/89:FöU12 i förslaget till budget för 1989/90. Förslaget innebär att anslaget för försvarsvårdning under anslag inom fjärde huvudtiteln framgår av följande uppställning

Anslag	Förändring	Anslagsbelopp
G 1. Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader	+ 1 000 000	50 500 000
J 1. Drift av beredskapslager	- 4 000 000	227 733 000
J 2. Beredskapslagring och industriella åtgärder	+ 96 000 000	197 370 000

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 1989/90 anvisar medel under fjärde huvudtitelns anslag i enlighet med regeringens förslag med den ändring som följer av vad utskottet har förordat om viss omfördelning inom den föreslagna planeringsramen för totalförsvarets civila del för budgetåret 1989/90.

Detta innebär att motion Fö203 (c) bör i här behandlade delar bifallas i den mån däri framförda yrkanden blir tillgodosedda genom den föreslagna omfördelningen inom planeringsramen. Även yrkande 10 i motion Fö204 (m) blir därigenom delvis tillgodosett. I övrigt bör här behandlade motionsyrkanden avslås.

Utskottets ställningstagande rörande de enskilda anslagen framgår av utskottets hemställan.

Hemställan

Utskottet hemställer

Säkerhetspolitiken

1. beträffande *säkerhetspolitikens grunder*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Fö204, yrkande 1, lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om säkerhetspolitiken.
2. beträffande *ubåtskränkningar och ubåtsskydd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö204, yrkande 2, om en förnyad analys av ubåtskränkningarna och ubåtsskyddet.
3. beträffande *internationell granskning av bevis angående ubåtskränkningar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö205.
4. beträffande *utländska lastbils trafik i Sverige*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö201, 1988/89:Fö202, 1988/89:Fö203, yrkande 2, och 1988/89:Fö206.
5. beträffande *säkerhetspolitiskt underlag inför nästa försvarsbeslut*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö208, 1988/89:Fö209, yrkande 1, och 1988/89:Fö210, yrkande 3.

6. beträffande *gemensamma utgångspunkter för planeringen* att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 6, och 1988/89:Fö210, yrkande 1, lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört.

7. beträffande *den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del i övrigt*

att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört.

8. beträffande *samhällets sårbarhet*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 8, 1988/89:Fö209, yrkande 2, 1988/89:Fö503, yrkandena 1, 2 och 7, och 1988/89:Fö504.

Planeringsramar för totalförsvarets civila del

9. beträffande *fastställande av planeringsram för budgetåret 1989/90*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 9 i denna del, 1988/89:Fö203, yrkande 8 i denna del, samt 1988/89:Fö210, yrkande 8 i denna del, yrkande 9 i denna del, yrkande 10 i denna del och yrkande 11 i denna del, fastställer att anslagen på statsbudgeten inom planeringsramen för totalförsvarets civila del för budgetåret 1989/90 förs upp med sammanlagt 1 779,3 milj. kr. i beräknat genomförandeprisläge 1989/90.

10. beträffande *omfördelning inom planeringsramen för budgetåret 1989/90*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fö203, yrkande 9 i denna del, yrkande 10 och yrkande 11 i denna del, och med anledning av motion 1988/89:Fö204, yrkande 10 i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört rörande omfördelning av medel inom planeringsramen för totalförsvarets civila del för budgetåret 1989/90.

11. beträffande *planeringsram för perioden 1989/90–1991/92*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 9 i denna del, 1988/89:Fö203, yrkande 8 i denna del, samt 1988/89:Fö210, yrkande 8 i denna del, yrkande 9 i denna del, yrkande 10 i denna del och yrkande 11 i denna del, fastställer planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92 i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat.

12. beträffande *bemyndiganden*

a) att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1989/90 justera lämnade bemyndiganden med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex.

b) att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att det med hänsyn till prisutvecklingen enligt nettoprisindex justerade anslagsbeloppet för budgetåret 1988/89, inkl. medel som överförts från budget-

året 1987/88, under anslaget H 3. Skyddsrum minskat med det faktiska utfallet för budgetåret förs över till anslaget Skyddsrum m.m. budgetåret 1989/90.

c) att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1989/90 medge överskridande av anslagen inom den ekonomiska ramen för totalförsvarets civila del samt av lämnade bemyndiganden om det behövs av beredskapsskäl,

13. beträffande *ekonomiska resurser*

att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet i övrigt har anfört om ekonomiska resurser för totalförsvarets civila del,

Den funktionsvisa inriktningen inom totalförsvarets civila del

14. beträffande *den fortsatta utvecklingen inom funktionen Civil ledning och samordning*

att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört,

15. beträffande *utredning av den centrala ledningen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö503, yrkande 4,

16. beträffande *översyn av statliga verks beredskapshänsyn*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö503, yrkande 5,

17. beträffande *översyn av civilbefälhavarinstruktionen m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö511,

18. beträffande *inrättande av en civilförsvarshögskola*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö510,

19. beträffande *utvidgning av det s.k. KRAS-projektet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö503, yrkande 3,

20. beträffande *åtgärder för att minska vattenförsörjningens sårbarhet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö503, yrkande 6,

21. beträffande *åtgärder för att minska elförsörjningens sårbarhet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö501,

22. beträffande *områdeschefers utnyttjande i den kommunala beredskapen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö507,

23. beträffande *den fortsatta utvecklingen inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst*

att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört,

24. beträffande *civilförsvarets undsättningsenheter*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö402, yrkande 5,

25. beträffande *skyddsrumssituationen i Storstockholm*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö506 och 1988/89:Fö508,

26. beträffande *befolkningsskyddet i nedre Norrland*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö513,

27. beträffande *sjöräddningsresurser i Öresund*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö701,

28. beträffande *ett miljötekniskt centrum i Karlsstad, m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö707,

29. beträffande *utbildning av brandpersonal*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö710,
30. beträffande *kommunens behörighet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö711,
31. beträffande *räddningstjänst i glesbygd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö713,
32. beträffande *deltidsanställda brandbefäl*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö719,
33. beträffande *svensk räddningsstyrka för internationella räddningsinsatser*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö724 och 1988/89:Fö727,
34. beträffande *transporter av farligt gods*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 7, 1988/89:Fö702, 1988/89:Fö703, 1988/89:Fö704, 1988/89:Fö705, 1988/89:Fö708, 1988/89:Fö716, 1988/89:Fö723, 1988/89:Fö725, 1988/89:Fö728, 1988/89:Fö729, 1988/89:Fö730, 1988/89:Fö731 och 1988/89:Fö732,
35. beträffande *avskaffande av sotningsmonopolet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö726,
36. beträffande *rätt att sota egen fastighet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö712,
37. beträffande *tillsyn av ventilationssystem*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö721,
38. beträffande *funktionen Psykologiskt försvar*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen,
39. beträffande *funktionen Hälso- och sjukvård m.m.*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen,
40. beträffande *funktionen Telekommunikationer*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen,
41. beträffande *funktionen Transporter*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen,
42. beträffande *den fortsatta utvecklingen inom funktionen Livsmedelsförsörjning m.m.*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört,
43. beträffande *obalans i försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fö502 och 1988/89:Fö509, yrkande 1,
44. beträffande *lagring av kvävegödselmedel*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö509, yrkande 2,
45. beträffande *beredskapsmålet för försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö505,

46. beträffande *utvecklingsgårdar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö514.
47. beträffande *funktionen Energiförsörjning*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen.
48. beträffande *Övriga viktiga samhällsfunktioner*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen inom funktionen.
49. beträffande *Ansvar under kriser och i krig för vissa funktioner*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört.
50. beträffande *Beredskap inom ADB-området*
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört.

Anslagsfrågor

51. att riksdagen till *Försvarsdepartementet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 39 010 000 kr..
52. att riksdagen till *Utredningar m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 3 000 000 kr..
53. att riksdagen till *Överstyrelsen för civil beredskap: Förvaltningskostnader* med anledning av propositionen och motion 1988/89:Fö204, yrkande 10 i denna del, och med bifall till motion 1988/89:Fö203, yrkande 11 i denna del, för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 50 500 000 kr..
54. beträffande *Civil ledning och samordning*
- att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att beställningar av teleanordningar för den civila försvarsberedskapen i länen får läggas ut inom en kostnadsram av 9 600 000 kr.,
 - att riksdagen med bifall till propositionen och avslag på motion 1988/89:Fö204, yrkande 11, för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 70 000 000 kr..
55. att riksdagen till *Civilbefälhavarna* med bifall till propositionen och avslag på motion 1988/89:Fö204, yrkande 12, för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 26 000 000 kr..
56. beträffande *Signalskydd*
- att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att beställningar av signalskyddsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 9 300 000 kr.,
 - att riksdagen för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 6 000 000 kr.,
57. att riksdagen till *Vissa teleanordningar* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 14 000 000 kr..
58. beträffande *Befolkningskydd och räddningstjänst*
- att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att materiel beställs inom en kostnadsram av 142 200 000 kr.,
 - att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:Fö204, yrkande 13, för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 610 900 000 kr..

59. att riksdagen till *Anläggningar för fredsorganisationen* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 21 400 000 kr.,

60. beträffande *Skyddsrum, m.m.*

a) att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att ersättning utgår för produktion av anläggningar för civilförsvarets krigsorganisation inom en kostnadsram på 64 400 000 kr.,

b) att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att ersättning utgår för anskaffning av skyddsrum för befolkningen inom en kostnadsram på 534 400 000 kr.,

c) att riksdagen för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 525 370 000 kr.,

61. att riksdagen till *Identitetsbrickor* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 025 000 kr.,

62. att riksdagen till *Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 000 kr.,

63. att riksdagen till *Styrelsen för psykologiskt försvar* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 8 760 000 kr.,

64. att riksdagen med bifall till *Drift av beredskapslager* med anledning av propositionen och med bifall till motion 1988/89:Fö203, yrkande 9 i denna del, för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 227 733 000 kr.,

65. beträffande *Beredskapslagring och industriella åtgärder*

a) att riksdagen bemyndigar regeringen att inom en kostnadsram av 60 000 000 kr. medge avtal om nya beredskapslån som medför utbetalningar under senare budgetår,

b) att riksdagen bemyndigar regeringen att sätta ned verkskapitalet med 62 760 000 kr. för under budgetåret 1987/88 uppkomna lagringsförluster,

c) att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1988/89:Fö203, yrkande 8 i denna del, för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 101 370 000 kr.,

66. att riksdagen till *Täckande av förluster till följd av statliga beredskapsgarantier m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

67. att riksdagen till *Försvarets forskningsanstalt: Iniäktsfinansierad uppdragsverksamhet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

68. att riksdagen till *Flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 10 240 000 kr.,

69. att riksdagen till *Beredskapsstyrka för FN-tjänst* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 34 285 000 kr.,

70. att riksdagen till *FN-styrkors verksamhet utomlands* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 230 475 000 kr.,

71. att riksdagen till *Övervakningskontingenten i Korea* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 965 000 kr.,

72. att riksdagen till *Anläggningar m.m. för vissa militära ändamål* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 6 720 000 kr.,

73. att riksdagen till *Vissa nämnder m.m. inom försvarsdepartementets område* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 11 770 000 kr., 1988/89:FöU12

74. att riksdagen till *Flygtekniska försöksanstalten: Intäktsfinansierad uppdragsverksamhet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Stockholm den 7 mars 1989

På försvarsutskottets vägnar

Arne Andersson

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Roland Brännström (s), Ingvar Björk (s), Iréne Vestlund (s), Kerstin Ekman (fp), Gunhild Bolander (c), Björn Körlof (m), Christer Skoog (s), Sven Lundberg (s), Ivar Virgin (m), Hans Lindblad (fp), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Jan Jennehag (vpk), Paul Cizuk (mp), Britt Bohlin (s) och Åke Selberg (s).

Reservationer

1. Säkerhetspolitikens grunder (mom. 1)

Arne Andersson i Ljung, Björn Körlof och Ivar Virgin (alla m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 15 börjar "Uppgiften att" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Uppgiften att vidareutveckla hittillsvarande analys av sådana säkerhetspolitiska och militärstrategiska förhållanden och utvecklingstendenser som är långsiktigt betydelsefulla för Sveriges säkerhet åvilar således sittande försvarskommitté. Till grund för dess arbete ligger den genomarbetade analys som redovisades av 1984 års försvarskommitté och vars slutsatser i väsentlig grad överensstämmer med de frågeställningar som förs fram i motionen. 1988 års försvarskommitté ges i regeringens direktiv uppdraget att vidareutveckla föregående kommittés analys och slutsatser. Såsom framhålls i den moderata kommittémotionen Fö204 är den svenska säkerhetspolitiken – alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig – en utomordentligt krävande säkerhetspolitisk linje. Den medför krav på stor konsekvens och långsiktig inriktning. Med denna linje följer också krav på ett allsidigt sammansatt och i förhållande till hotbilden starkt totalförsvär.

Den försvarspolitik som förts under lång tid i Sverige har medfört en successiv försvagning av det svenska försvaret i förhållande till hotbilden. Det senaste försvarsbeslutet innebär en ytterligare försvagning i förhållande till omvärlden. En på detta sätt bedrivna försvarspolitik står i motsats till den deklarerade säkerhetspolitiken och innebär sålunda trovärdighetsförluster av allvarlig karaktär.

Det försvarsbeslut som avses fattas 1991 måste, såsom framhålls i den moderata kommittémotionen, innefatta en inriktning och en förstärkning av försvaret som medför att dess stöd till säkerhetspolitiken återvinns. Härigenom kan den långsiktiga stabiliserande och fredsbevarande roll det svenska försvaret spelar för vår säkerhetspolitik och för omvärldens trovärdighet gentemot vårt land bibehållas eller höjas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan (s. 37) i moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *säkerhetspolitikens grunder*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1988/89:Fö204, yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om säkerhetspolitiken.

2. Internationell granskning av bevis angående ubåtskränkningar (mom. 3)

Paul Ciszuk (mp) anser

dels att den del av utskottets anförande som börjar på s. 17 med "Utskottet konstaterar" och slutar med "i motion Fö205" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill, med instämmande i motionärens synpunkter, understryka vikten av att full klarhet skapas kring ubåtsaffärerna och att varje diplomatisk reaktion gentemot annat land i säkerhetspolitiskt känsliga frågor grundas på otvetydiga bevis. I syfte att skapa klarhet och erhålla ett hållbart fastställande av vad som kan anses vara bevis i fråga om misstänkta ubåtskränkningar och misstänkt nationalitet kan internationell prövning och skiljedom vara ett tänkbart förfarande. Av mycket att döma fortgår en kränkande undervattensverksamhet på svenskt territorium sedan sju åtta år tillbaka. Sverige har inte med egna medel lyckats förhindra denna. Därför bör vi nu söka internationell hjälp – för att, som motionären begär, få en klar och opartisk bevisvärdering men kanske främst för att få ett slut på den främmande verksamheten. I förlängningen av en internationell instans utredning och bedömning bör man kunna se ett internationellt avtal som stoppar obehörig undervattensverksamhet.

dels att utskottets hemställan (s. 37) i moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *internationell granskning av bevis angående ubåtskränkningar*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fö205 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

3. Säkerhetspolitiskt underlag inför nästa försvarsbeslut (mom. 5)

Jan Jennehag (vpk) och Paul Ciszuk (mp) anser

dels att den del av utskottets anförande som börjar på s. 20 med "Med hänvisning till" och slutar med "och långsiktighet" bort ha följande lydelse:

Icke desto mindre anser utskottet, med instämmande i det synsätt som utvecklas i dessa motioner, att den ytterligare breddning av försvarskommit-

Paul Ciszuk (mp) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 21 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "utan erinran" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att regeringen i föreliggande proposition står fast vid de gemensamma utgångspunkter för totalförsvarets planering som angavs i 1987 års totalförvarsbeslut. Dessa planeringsantaganden är enligt utskottet orealistiska. En från dessa utgångspunkter uppbyggd beredskap är enligt utskottets mening otillräcklig för de påfrestningar som samhället kan komma att utsättas för under ett krig eller vid en avspärning. Enligt utskottets mening bör man bygga upp vår försörjningsberedskap med tanke på en treårig krigs- och avspärningsperiod i enlighet med vad som föreslås i motion Fö210 (mp). En sådan inriktning ligger också i linje med vad som anförs i motion Fö204 (m) om behovet av en omprövning av nu gällande planeringsförutsättningar.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om gemensamma utgångspunkter för planeringen.

I övrigt har utskottet ingen erinran mot vad föredragande statsrådet har anfört om den fortsatta utvecklingen av totalförsvarets civila del.

dels att utskottets hemställan (s. 38) i moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *gemensamma utgångspunkter för planeringen*

att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motion 1988/89:Fö210, yrkande 1, och med anledning av motion 1988/89:Fö204, yrkande 6, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

6. Samhällets sårbarhet (mom. 8)

Arne Andersson i Ljung, Björn Körlof och Ivar Virgin (alla m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 22 börjar med "Utskottet vill" och på s. 23 slutar med "samt Fö504 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att det finns anledning för riksdagen att i ett tillkännagivande understryka de krav på försvarsmässig hänsyn i planering, myndighetsutövning och verksamhet som ställs på grund av det starka sambandet mellan det civila samhället och totalförsvaret och till följd av den ökning av sårbarheten i samhället, bl.a. på grund av datateknikens utveckling, som har skett. Även i motionerna Fö209 (vpk), Fö503 (c) och Fö504 (c) framhålls det viktiga sambandet mellan det civila samhället och totalförsvaret på ett sätt som utskottet till en del kan ställa sig bakom. Uppfattningen i motion Fö209 (vpk) om en radikal omdaning av vårt totalförsvaret kan utskottet dock inte dela och inte heller uppfattningen i motion Fö503 (c) om att en ny sårbarhetsutredning bör tillsättas.

dels att utskottets hemställan (s. 38) i moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samhällets sårbarhet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fö204, yrkande 8, med

avslag på motion 1988/89:Fö503, yrkande 1, och med anledning av motionerna 1988/89:Fö209, yrkande 2, 1988/89:Fö503, yrkandena 2 och 7, och 1988/89:Fö504 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

1988/89:FöU12

7. Samhällets sårbarhet (mom. 8)

Gunhild Bolander och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 22 börjar med "Utskottet vill" och på s. 23 slutar med "samt Fö504 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i linje med det anförda understryka vikten av en samhällsutveckling i enlighet med vad som anförs i motionerna Fö503 (c), yrkande 2, och 504 (c) i syfte att minska samhällets sårbarhet. Utskottet instämmer också i vad som i yrkande 7 i motion Fö503 (c) anförs om de speciella sårbarhetsproblem som hänför sig till våra storstäder. Utskottet ställer sig också bakom förslaget i motion Fö503 (c), yrkande 1, om behovet att tillsätta en ny sårbarhetsutredning med de uppgifter som anförs i motionen. Till en del ligger den samhällsomdaning som förordas i motionen i linje med vad som anförs i motion Fö209 (vpk) och tillgodoser delvis vad i motion Fö204 (m) anförs om sårbarhetsfrågorna.

dels att utskottets hemställan (s. 38) i moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samhällets sårbarhet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fö503, yrkandena 1, 2 och 7, och 1988/89:Fö504 och med anledning av motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 8, och 1988/89:209, yrkande 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

8. Samhällets sårbarhet (mom. 8)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 22 börjar med "Utskottet vill" och på s. 23 slutar med "samt Fö504 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vara viktigt att samhället ges den decentraliserade struktur som föreslås i motion Fö209 (vpk). En sådan omformning av samhället skulle göra det möjligt för regioner och landsändar att fungera självständigt i kriser och krig. Detta skulle också möjliggöra en total omdaning av vår försvarsorganisation bort från ett förlitande på enbart militära medel. Den av utskottet förordade inriktningen av totalförsvaret bör närmare övervägas inom ramen för arbetet i 1988 års försvarsutredning. Någon ny sårbarhetsutredning i enlighet med vad som föreslås i motion Fö503 (c), yrkande 1, behöver därför enligt utskottets mening inte tillsättas.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Ett sådant uttalande ligger delvis i linje med motionerna Fö204, yrkande 8, Fö503, yrkandena 2 och 7 och Fö504.

12. Planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 (mom. 11)

1988/89:FöU12

Under förutsättning av bifall till reservation 9

Arne Andersson i Ljung, Björn Körlof och Ivar Virgin (alla m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 26 börjar med "Planeringsramen för" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet förutsätter att regeringen anpassar planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92 till den uppräknade av planeringsramen för nästa budgetår som utskottet i det föregående har föreslagit.

dels att utskottets hemställan (s. 38) i moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *planeringsram för perioden 1989/90–1991/92*
att riksdagen med avslag på propositionen och motionerna 1988/89:Fö203, yrkande 8 i denna del, samt 1988/89:Fö210, yrkande 8 i denna del, yrkande 9 i denna del, yrkande 10 i denna del och yrkande 11 i denna del, och med bifall till motion 1988/89:Fö204, yrkande 9 i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om anpassning av planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92.

13. Planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 (mom. 11)

Under förutsättning av bifall till reservation 10

Gunhild Bolander och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 26 börjar med "Planeringsramen för" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet förutsätter att regeringen anpassar planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92 till den uppräknade av planeringsramen för nästa budgetår som utskottet i det föregående har föreslagit.

dels att utskottets hemställan (s. 38) i moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *planeringsram för perioden 1989/90–1991/92*
att riksdagen med avslag på propositionen och motionerna 1988/89:Fö204, yrkande 9 i denna del, samt 1988/89:Fö210, yrkande 8 i denna del, yrkande 9 i denna del, yrkande 10 i denna del och yrkande 11 i denna del, och med bifall till motion 1988/89:Fö203, yrkande 8 i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om anpassning av planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92.

14. Planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 (mom. 11)

Under förutsättning av bifall till reservation 11

Paul Ciszuk (mp) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 26 börjar med "Planeringsramen för" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet förutsätter att regeringen anpassar planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92 till den uppräknig av planeringsramen för nästa budgetår som utskottet i det föregående föreslagit.

dels att utskottets hemställan (s. 38) i moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *planeringsram för perioden 1989/90–1991/92*
att riksdagen med avslag på propositionen och motion 1988/89:Fö204, yrkande 9 i denna del, med anledning av motion 1988/89:203, yrkande 8 i denna del, och med bifall till motion 1988/89:Fö210, yrkande 8 i denna del, yrkande 9 i denna del, yrkande 10 i denna del och yrkande 11 i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om anpassning av planeringsramen för totalförsvarets civila del för perioden 1989/90–1991/92.

15. Översyn av statliga verks beredskapshänsyn (mom. 16)

Gunhild Bolander och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 27 börjar med "Utskottet anser det" och på s. 28 slutar med "del bifallas" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärernas förslag i motion Fö503 (c), yrkande 5, att den översyn av samtliga statliga verk som regeringen aviserar också skall innehålla en genomgång av hur beredskapshänsynen i samhällsplaneringen fungerar m.m. inom resp. verks arbetsområde. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan (s. 39) i moment 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *översyn av statliga verks beredskapshänsyn*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fö503, yrkande 5, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

16. Utvidgning av det s.k. KRAS-projektet (mom. 19)

Gunhild Bolander och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 29 börjar med "Förutsättningar föreligger" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser emellertid att dessa åtgärder inte är tillräckliga utan det är nödvändigt att samtliga kommuner omfattas av försöksverksamheten med kommunal riskanalys. En sådan inriktning överensstämmer med yrkande 3 i motion Fö503 (c). Motionsyrkandet bör därför bifallas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan (s. 39) i moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *utvidgning av det s.k. KRAS-projektet*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fö503, yrkande 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

Utskottet anser att riksdagen bör inom föreslagen planeringsram till Beredskapslagring och industriella åtgärder anvisa ett reservationsanslag på 197 370 000 kr. i enlighet med vad som föreslås i motion 1988/89:Fö203 (c) och i övrigt anvisa medel under berörda anslag i enlighet med regeringens förslag med den omfördelning inom planeringsramen som utskottet i det föregående har förordat.

Yrkandena 9 och 11 i motion Fö203 (c) som såvitt nu är i fråga ligger helt i linje med den föreslagna omfördelningen av ramen bör bifallas. Även yrkande 10 i motion Fö204 (m) blir därigenom delvis tillgodosett. I övrigt bör här behandlade yrkanden avslås.

dels att utskottets hemställan (s. 42) i moment 65 c bort ha följande lydelse:

65. beträffande *Beredskapslagring och industriella åtgärder*

c) att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1988/89:Fö203, yrkande 8 i denna del, för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 197 370 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Ubåtskränkingar och ubåtsskydd (mom. 2)

Arne Andersson i Ljung, Björn Körlof och Ivar Virgin (alla m) anför:

Såsom framhållits i den moderata kommittémotionen har frågan om en förnyad genomlysning och utvärdering av ubåtsskyddsinsatserna och vad som krävs i framtiden för att möta försök till intrång inte tagits upp i direktiven till 1988 års försvarskommitté. Detta ter sig desto mer egendomligt som föredragande statsrådet i tidigare sammanhang särskilt framhållit att en sådan genomlysning borde ske inför nästa försvarsbeslut. En hänvisning till att det saknar intresse vad som uttryckligen skrivs resp. inte skrivs i direktiven för en försvarskommitté är inte helt klagörande i detta hänseende. Vi konstaterar dock att utskottets anförande innebär en klar markering av att riksdagens tidigare uttalande om vikten av en sådan genomlysning självklart gäller och utgår därmed från att en sådan nu kommer att ske inom ramen för försvarskommitténs arbete.

2. Utländska lastbilars trafik i Sverige (mom. 4)

Arne Andersson i Ljung, Björn Körlof och Ivar Virgin (alla m) anför:

I vårt särskilda yttrande till utskottets betänkande om utländska långtradar hösten 1988 (1988/89:FöU1) framhöll vi att det ter sig rimligt att rikspolisstyrelsen, generaltullstyrelsen och överbefälhavaren under något år får pröva om det inledda samarbetet mellan dessa myndigheter kan bringa klarhet rörande de utländska lastbilarnas eventuella användning i underrättelsesyfte innan förändringar i regelsystemet övervägs.

Med hänsyn till den korta tid som förflutit sedan dess är det för oss moderater acceptabelt att utskottet nu avstyrker de förslag till åtgärder som redovisas i de behandlade motionerna. De förslag som framläggs i motion

Fö204 (m) liksom även i övriga behandlade motioner i detta ärende är var för sig rimliga, men det kvarstår som rimligt att berörda myndigheter får möjlighet att verka under viss tid innan åtgärder med riksdagens medverkan övervägs.

3. Den fortsatta utvecklingen inom funktionerna Civil ledning och samordning, Livsmedelsförsörjning m.m. och Energiförsörjning (mom. 14, 42 och 47)

Paul Ciszuk (mp) anför:

Genom riksdagens beslut angående remiss av motionsyrkanden till olika utskott saknas i detta betänkande behandling av ett antal ur försvarssynpunkt viktiga förslag. I motion Fö210 av Inger Schörling m.fl. (mp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna:

”3. att kärnkraftsutvecklingen av försvarspolitiska skäl bör påbörjas omgående,

4. att landets elnät skall förändras så att det vid krigsfara kan delas upp i fungerande mindre enheter,

5. att bestämmelser bör utfärdas så att det i varje bostadsområde kommer att finnas minst en vedspis eller motsvarande som reserv per två hushåll,

6. att alla sjukvårdsinrättningar bör åläggas skyldighet att ha alternativ källa till elström, vatten och värme,

7. att Sveriges energiförsörjning skall grundas på inhemska biobränslen, vattenkraft och vindkraftverk,

9. att Sveriges livsmedelsberedskap bör grundas på en levande landsbygd där mångformigt ekologiskt lantbruk kan bedrivas med lokal livsmedelsförädling,

10. att Sveriges utrikeshandel bör styras så att vi själva kan hålla eller snabbt bygga upp en egen försörjning med baslivsmedel, kläder, skor och energiråvara.”

Naturligtvis berör dessa yrkanden i hög grad även andra utskotts kompetensområden men yrkandenas motivering är klart försvarspolitiska. Dessa förslag kunde enligt min mening ha bidragit till en större konkretion i det avsnitt i detta betänkande som handlar om den kommunaltekniska försörjningen, samt givit ett vidare övervägande om de verkliga grunderna för en god livsmedelsberedskap.

SAMMANFATTNING	1
PROPOSITIONEN	2
MOTIONERNA	4
SÄKERHETSPOLITIKEN	
Föredragande statsrådet	11
Utskottet	13
DEN FORTSATTA UTVECKLINGEN AV TOTALFÖRSVARETS CIVILA DEL	
Föredragande statsrådet	21
Utskottet	21
PLANERINGSRAMAR FÖR TOTALFÖRSVARETS CIVILA DEL	
Bakgrund	23
Föredragande statsrådet	24
Utskottet	24
DEN FUNKTIONSVISA INRIKTNINGEN INOM TOTALFÖRSVARETS CIVILA DEL	
Föredragande statsrådet	26
Utskottet	26
ANSLAGSFRÅGOR	
Utskottet	36
IIEMSTÄLLAN	
RESERVATIONER	
1. Säkerhetspolitikens grunder – m	43
2. Internationell granskning av bevis angående ubåtskränkningar – mp	44
3. Säkerhetspolitiskt underlag inför nästa försvarsbeslut – vpk, mp	44
4. Gemensamma utgångspunkter för planeringen – m	45
5. Gemensamma utgångspunkter för planeringen – mp	46
6. Samhällets sårbarhet – m	46
7. Samhällets sårbarhet – c	47
8. Samhällets sårbarhet – vpk	47
9. Fastställande av planeringsram för budgetåret 1989/90 – m	48
10. Fastställande av planeringsram för budgetåret 1989/90 – c	48
11. Fastställande av planeringsram för budgetåret 1989/90 – mp	49
12. Planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 – m	50
13. Planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 – c	50
14. Planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 – mp	50
15. Översyn av statliga verks beredskapshänsyn – c	51
16. Utvidgning av det s.k. KRAS-projektet – c	51
17. Åtgärder för att minska vattenförsörjningens sårbarhet – c	52
18. Åtgärder för att minska elförsörjningens sårbarhet – m	52
19. Lagring av kvävegödselmedel – m	52
20. Beredskapsmålet för försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet – c	53
21. Beredskapslagring och industriella åtgärder – c	53

SÄRSKILDA YTTRANDEN

1988/89:F6U12

1. Ubåtskränkningar och ubåtsskydd – m	54
2. Utländska lastbilars trafik i Sverige – m	54
3. Den fortsatta utvecklingen inom funktionerna Civil ledning och samordning, Livsmedelsförsörjning m.m. och Energiförsörjning – mp	55
BILAGA	
Sammanställning av motionsyrkanden	56

